

Jätekirjanpito

Raporttikooste: Kaikki kohteet

Ajanjakso: 1.1.2024 - 31.12.2024

Tulostettu: 11.3.2025 - 10:13

Yritys	Kohde
Keski-Karjalan seurakunta	Hammaslahdentie 1223, NIEMINEN
Keski-Karjalan seurakunta	Heinoniementie, PUHOS
Keski-Karjalan seurakunta	Hellaniementie 21, KESÄLAHTI
Keski-Karjalan seurakunta	Kappelintie 4, KITEE
Keski-Karjalan seurakunta	Kappelintie, KITEE
Keski-Karjalan seurakunta	Kinnulantie 5, RÄÄKKYLÄ
Keski-Karjalan seurakunta	Kirkkotie 5, RÄÄKKYLÄ
Keski-Karjalan seurakunta	Kylätie, RÄÄKKYLÄ
Keski-Karjalan seurakunta	Palomäentie 12 B, KITEE
Keski-Karjalan seurakunta	Puhossalontie 1, HEINONIEMI
Keski-Karjalan seurakunta	Savikontie, KITEE
Keski-Karjalan seurakunta	Saviniementie 4, RÄÄKKYLÄ
Keski-Karjalan seurakunta	Siikalahdentie 4, PUHOS
Keski-Karjalan seurakunta	Taipaleentie 9, KESÄLAHTI
Keski-Karjalan seurakunta	Taipaleentie 1, KESÄLAHTI
Keski-Karjalan seurakunta	Väärämäentie 212, KESÄLAHTI
Keski-Karjalan seurakunta	Valkeavaarantie 7, NÄRSÄKKÄLÄ

Prosenttia

Kierrätysaste
47 / -

Tavoite

+6 %

Verrattuna
01.01.2023 - 31.12.2023

Prosenttia

Hyötykäyttöaste
100 / -

Tavoite

0 %

Verrattuna
01.01.2023 - 31.12.2023

Kokonaismäärä
29,438
Tonnia

+2 %

Verrattuna
01.01.2023 - 31.12.2023

Kokonaiskulut
9 119
Euroa

-7 %

Verrattuna
01.01.2023 - 31.12.2023

Jätekirjanpito

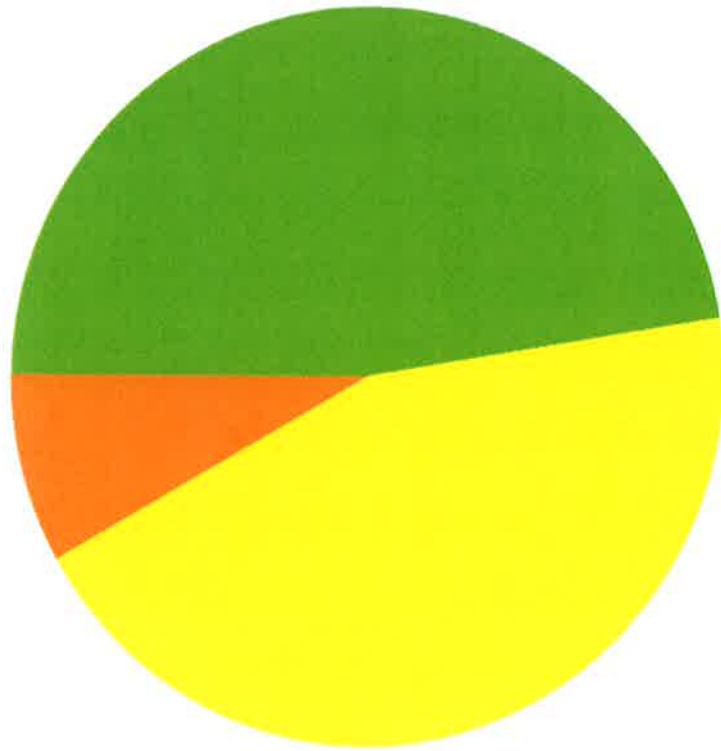
Raporttikohde: Kaikki kohteet

Ajanjakso: 1.1.2024 - 31.12.2024

Tulosettu: 11.3.2025 - 10:13

Jätejaksa	%	tn
Kierrätys ja uudelleenkäyttö	47,396	13,952
Poltto jätevoimalassa	44,305	13,043
Muu hyödyntäminen	8,299	2,443

● Kierrätys ja uudelleenkäyttö ● Poltto jätevoimalassa ● Muu hyödyntäminen

Katselmustaulukko

Sisällys

Katselmustaulukko1

Ohjeita2

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)3

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)6

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)**Error! Bookmark not defined.**

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)8

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)9

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)**Error! Bookmark not defined.**

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)13

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)14

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)**Error! Bookmark not defined.**

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)19

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)20

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)22

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)23

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)24

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)**Error! Bookmark not defined.**

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)29

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)30

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)33

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)34

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)35

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)40

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)41

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)42

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)46

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)47

Pisteet: Liikenne (luku 10)48

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)**Error! Bookmark not defined.**

Ohjeita

Katselmustaulukko on Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan liite. Käsikirjan verkkoversion osoite on evl.fi/ymparistodiplomi. Diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja pistemäärät lisätietoineen kirjataan katselmustaulukkoon. Kun taulukko on täytetty, siitä muodostuu valmis katselmusraportti.

Taulukko on laaja, eikä sitä varmastikaan täytetä yhdeltä istumalta. Tietojen syöttämiseen voi osallistua myös useampi kuin yksi ihminen. Ympäristödiplomin hakuprosessiin osallistuvien kannattaa tehdä esimerkiksi oma Teams-ryhmä tai järjestäytyä muulla itselleen sopivalla tavalla.

Tallenna taulukko Teamsiin tai jaa se muulla sopivalla tavalla henkilöille, jotka osallistuvat taulukon täyttämiseen. Jos Teamsin käyttö ei ole mahdollista, taulukko kannattaa jakaa esimerkiksi yhteiskäyttöisenä OneDrive-tiedostona siten, että jokainen voi täyttää omaa työalaansa koskevat toimenpiteet, ja muut hakuprosessiin osallistuvat henkilöt näkevät toistensa vastaukset.

Kun diplomia hakee seurakuntayhtymä, johon kuuluu useita seurakuntia, kaikkien seurakuntien ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia. Yhtymässä on hyvä keskustella, mitkä taulukon osiot täytetään yhtymän tasolla ja mitkä kuuluvat kaikkien täytettäväksi. Taulukon täyttämistä koordinoi seurakuntayhtymän ympäristövastaava.

Asiakirja on suojattu. Avaa tiedosto Word-työpöytäsovelluksessa, jotta pääset täyttämään taulukkoa.

Minimikriteerit: Kun minimikriteeri on täytetty, klikkaa rasti ruutuun sarakkeessa Toteutettu. Tällöin Tavoiteaikataulu-sarakeeseen ei tarvitse kirjoittaa päivämäärää. Anna päivämäärä vain, jos toimenpide on vielä toteuttamatta. Niissä kohdissa, joissa pyydetään kirjoittamaan jotain, kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan.

Pisteet: Valitse pistemäärä alavetovalikosta Seurakunnan pisteet -sarakeessa. Kirjoita kysyttäessä perustelut pisteille tai kerro lyhyesti toimenpiteistä. Taulukko ei laske pisteitä automaattisesti yhteen. Merkitse yhteispistemäärä kunkin luvun loppuun. Ympäristödiplomin myöntämistä varten vaaditaan vähintään 100 pistettä. [Käsikirjasta löydät ohjeita pistemäärien arvioimiseen.](#)

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kunkin osion lopussa on tilaa seurakunnan omien tavoitteiden ja suunnitelmien kirjaamiselle. Tämän kohdan täyttäminen katselmustaulukossa on vapaaehtoista, mutta se auttaa ympäristöohjelman laatimisessa. Seurakunta voi hyödyntää taulukkoon kirjattuja tietoja laatiessaan ympäristöohjelmaa tulevaisuuden diplomikaudeksi.

Liitteet: Tässä taulukossa ei ole toimintoa liitetiedoston liittämiseen. Liite-sarakkeen tarkoitus on muistuttaa, mitä valmiin ympäristöraportin liitteeksi tarvitaan. Liitetiedostoja kannattaa koota esimerkiksi Teams-kansioon sitä mukaa kuin ne ovat valmiina. Kaikissa kohdissa liite ei ole pakollinen, vaan toimenpiteet voi vaihtoehtoisesti kuvailla tekstikentässä.

Käsikirjassa ja tässä taulukossa käytetään termiä "seurakunta", kun tarkoitetaan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Termillä "kirkkoneuvosto" tarkoitetaan sekä kirkkoneuvostoa että yhteistä kirkkoneuvostoa. Yhtymissä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan.

Haluatko kysyä jotain Kirkon ympäristödiplomista? Ota yhteyttä. Jos sinulla on Teamsin, Wordin tai muiden järjestelmien/ohjelmistojen käyttöön liittyviä kysymyksiä, käännäthän seurakuntasi IT-tuen puoleen.

Versiotiedot

Tiedosto on päivitetty 29.7.2021.

- Kohdassa 6.7 lisätty sana "aina" vegaaniruokaa koskevaan pisteytysohjeeseen.
- Kohdassa 6.10 vaihdettu sana "eettisyyden" muotoon "vastuullisuuden".

Tiedosto on päivitetty 20.1.2021.

- Taulukoiden ALT-tekstit korjattu
- Osa pisteytystaulukon tekstikentistä ei aikaisemmassa versiossa ollut muokattavissa. Tämä korjattu.

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u></p> <p>Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa.</p> <p>Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita vastaus alle.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.2 Johdon sitoutuminen</u></p> <p>Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.</p>	Päätös diplomin hakemisesta Kn 16.04.2024 § 37	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomin sisältöihin ja vaatimuksiin. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u></p> <p>Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri.</p> <p><u>Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa</u> esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.5 Ympäristövastaava</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen ympäristövastaavan nimeämisestä.</p>	Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä	Kirjoita päivämäärä	☒

Puistotyön esimies Ari Ainoa, kn 16.04,2024 § 37			
<p><u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.</p>	<p>Päätös ympäristötyöryhmästä</p> <p>Kn 16.04.2024 § 37</p>	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>2.7 Ympäristökatselmus</u></p> <p>Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallisseurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u></p> <p>Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.9 Ympäristöohjelma</u></p> <p>Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnolle annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.</p>	Ympäristöohjelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.10 Ympäristöohjelman seuranta</u></p> <p>Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla.</p> <p>Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri.</p>	Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.			
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>2.11 Auditointi</p> <p>Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>2.12 Diplomin uusiminen</p> <p>Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>2.13 Oma väliauditointi</u></p> <p>Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomikauden puolella välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä.</p> <p>Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Väliauditointiraportti	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>2.14 Viestintä</u></p> <p>Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti.</p> <p>Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä.</p> <p>Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava.</p> <p>Enintään 10 pistettä.</p> <p>Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Ympäristöviestintäsuunnitelma	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.15 Muut toimenpiteet</u></p> <p>Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u></p> <p>Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet.</p> <p>Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>3.2 Toimintakertomus</u></p> <p>Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.</p>	<p>Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u></p> <p>Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä.</p> <p>5 pistettä.</p>	Hankintaohje	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u></p> <p>Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä <p>Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito.</u></p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u></p> <p>Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.</p>	Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</p> <p>Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u></p> <p>Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 40 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia</p> <p>Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä 	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>4</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>3.9 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia: lähetystyön sopimuskokonaisuus ja yv-keräyksen KUA:lle menevä osuus yltävät juuri ja juuri yli 2 % tämä siis koko seurakunnan asia ei vain Kiteen lähikirkon</p>			

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristökasvatussuunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri.</p> <p>Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u>. Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☒

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</u></p> <p>Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Ympäristökasvatuksen vuosikello</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</u></p> <p>Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u></p> <p>Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Lasten kerhoissa ulkoilemme joka kerhokerta ja liikumme luonnossa, lähimetsä käytössä. Kesäkerho on ulkona tapahtuva toiminta. Keskustelemme jokamiehen oikeuksista, luonnon suojelusta ja kierrätyksestä. Käytämme askartelumateriaaleja luonnosta.</p>			
<p><u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p> <p>Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartaus toiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>4</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

<p>Kesäkuussa Närsäkkälässä Pieni pyhiinvaellus Tervajoen Hiljaisuuden ystävien kanssa ja hartaus rukoushuoneella. Vaelluskirkko Muljulassa Erä- ja riistapolulla Luomakunnan sunnuntain tekstein 8.9. -25. Reserviläisten Metsäkirkot Hutsissa 10.9. ja 11.12. -25. Rantakirkot kesällä, Diakoniatyöntekijät pitävät eri ryhmilleen vuosittain ekohartauden</p>			
<p>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</p> <p>Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2-5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1-2 pistettä. Enintään 7 pistettä.</p> <p>Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Hiljaisuuden polku, Toivon puutarha Palomäen hautausmaalle kesäksi 2025. Rantapuiston polkuja käytetään lasten kerhoissa.</p>			
<p>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p> <p>Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1-5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Earth Hour 22.3. kirkonmäki ja srk-keskus: valot sammutettiin</p> <p>31.8. Suomen luonnon päivä - patikointiretki</p>			
<p>4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat</p> <p>Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia.</p> <p>Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1-2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Diakoniatyön virkistys- ja leiripäivissä pidetään esillä ympäristö- ja luontoteemaa eri tavoin.</p>			

<p>4.9 Rippikoulu ja isostoiminta</p> <p>Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan,</p> <p>kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Audoitoija täyttää.
<p>Rippikoulussa ja isostoiminnassa toteutamme osia vihreät riparit toimintamallista Luotokokemukset ja tunteet: (esim. ihmetellään ja tutkitaan luontoa, työskennellään ulkona, uidaan ja istutaan nuotiolla (1p) Luomakunnan pyhyys ja spiritualiteetti esim. (muistetaan ja huomioidaan luomakunta hartauselämässä, vietetään hartaus/jumalanpalvelus ulkona (1p) Ekologiset kestävyysteot (käsitellään omia arvoja, pohditaan mistä koostuu hyvä merkityksellinen elämä ja tulevaisuus, pohditaan omia kulutusvalintoja ja tapoja (1p) Sosiaaliset kestävyysteot (esim. toiminnassa sitoudutaan turvallisemman tilan periaatteisiin, pohditaan ja haastetaan ennakkoluuloja ja stereotypioita, tunnistetaan etuoikeuksia, työntekijät huomioivat järjestelyissä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt)(2p)</p>			
<p>4.10 Liikkuva seurakunta</p> <p>Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma.</p> <p>Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Audoitoija täyttää.
<p>Naisille ulkoilupiiri 6 x/ v, Liikunta-agentti on.</p>			
<p>4.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Audoitoija täyttää.
<p>Diakoniatyössä tehtiin vuonna 2024 erilaisia luontotekoja; aluksi perustettiin kaikille avoin luontoaiheinen WhatsApp ryhmä, jossa kerättiin ideoita luonnon hyväksi toimimisesta ja suunniteltiin tapahtumia. Vuoden aikana toteutettiin mm. linturetkiä, hautakenttilöiden siivousta hautausmaalta, haravointitalkoita, osallistuttiin ekopaastoon. Ryhmän toiminta jatkuu edelleen, vuonna 2025 on jo järjestetty luontoilta.</p>			
		Seurakunnan pisteet yht.	Audoitoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Audoitoija täyttää.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>5.1 Jätelaki</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</u></p> <p>Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuoltoon ja jätteenkäsittelytiloihin koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</u></p> <p>Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä. Minimikriteeri.</p>	Jätehuoltosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>5.4 Vaaralliset jätteet</u></p> <p>Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet.</p> <p>Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit.</p> <p>Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus</u></p> <p>Seurakunta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>5.6 Kiertotalous</u></p> <p>Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta.</u> 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Tarvittavia laitteita korjataan, jos se on taloudellisesti järkevää.</p>			
<p><u>5.7 Lajittelun mahdollistaminen</u></p> <p>Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Jätekatoksissa astiat jätehuollon keräämille jätelajeille joita kiinteistöissä pääasiassa syntyy.</p>			

<p>5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys</p> <p>Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätejakee, enintään 3 pistettä. <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>5.9 Kompostointi</p> <p>Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
Vuoden 2025 aikana on tarkoitus vaihtaa kiteen alueen hautausmailla olevat vanhat puuceet esteettömiksi kompostikäymälöiksi. Muutamalla hautausmaalla kerätään syksyn lehtimassaa kompostoitavaksi ja siitä tehdään omalla työllä kukkamultaa.			
<p>5.10 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u></p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p>Otetaan ilmoittautumisia tilaisuuksiin. Helpompi laskea ruoan menekkiä ja jäljelle ei jää ruokaa.</p> <p>Ostetaan vain tarvittava määrä elintarvikkeita. Suunniteltu hyvin niin ei jää yli.</p> <p>Jäljelle jäävä ruoka pakataan annosrasioihin ja annetaan heti asiakkaille tai pakastetaan ja annetaan vähävaraisille diakoniatyön asiakkaille.</p>			
<p><u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u></p> <p>Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa, käytössä biohajoavat astiat. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u></p> <p>Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä kaikki on Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.4 Kasvisruoka</u></p> <p>Etukäteen pyydettyä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydettyä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srkpisteet	Auditoijan pisteet
<p>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</p> <p>Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Ei vietetä säännöllisesti, mutta esim. päiväkerhossa vanhemmat ovat osallistuneet lasten kanssa aamupalalle, joka on koottu reilun kaupan tuotteista</p> <p>Tulevaisuudessa suunnitellaan ja toteutetaan kyseinen aamupala, seurakunnassa kokoontuvalle ryhmälle.</p>			
<p>6.6 Lähiruoka</p> <p>Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Kananmunat, perunat, kalat, marjat ja lahjoitus ruis- ja vehnäjauhot tulevat paikallisilta tuottajilta</p>			
	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Kasvis- ja vegaaniruokaa saa aina kun on ilmoittautumiset ja on kertonut tarpeesta.</p> <p>Kokouksissa käytetään paljon kasvispainotteista tarjoilua, esim. erilaisia piirakoita, sarvia, pitsaa.</p>			

<p>6.8 Kauden kasvikset</p> <p>Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Käytämme saatavilla olevia kauden kasviksia.</p>			
<p>6.9 Luomuruoka</p> <p>Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Käytämme luomu ruis- ja vehnä jauhoja jonkin verran.</p> <p>Kahvi ja tee ovat luomua aina.</p>			
<p>6.10 Vastuullinen kala</p> <p>Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Noudatamme WWF:n kalaoppaan suosituksia. Käytämme kotimaista kalaa. Ostamme kalan lähituottajalta, joka hankkii kalat paikallisilta kalastajilta. Ahven, hauki, kirjolohi, muikku.</p>			
<p>6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus</p> <p>Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tutustutaan itsenäisesti ympäristökoulutuksen tallenteisiin			
6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
Ohjeistetaan ruokailijoita lajitteluun. Ohjeistetaan pitopalvelua lajitteluun. Ohjeistetaan ruokailijoita ottamaan ruokaa sen verran minkä aikoo syödä.			
6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
Seurakunta ostaa paljon paikallisesta kaupasta, näin tuotteet saadaan tuoreena käyttöön. Käytetään kotimaisia raaka-aineita. Käytetään lähiviljelijöiden tarjoamia raaka-aineita. Käytetään luomutuotteita mahdollisuuksien mukaan			
6.14 Muut toimenpiteet Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
Vältetään ruokahävikkiä. Suunnitellaan kaupasta ostettavat raaka-aineet ja määrät tarkasti. Ostetaan raaka-aineet ja tuotteet pitkälti lähikaupasta. Käytämme enemmän tarjoiluissa kasvistarjottavia kuin liha. Parasta ennen päivämäärät järjestykseen kaapissa.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Pyritään pitämään Reilun kaupan viikolla tilaisuus, jossa tuodaan esille reilun kaupan tuotteita ja näkyvyyttä.

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u> Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisestix energiankulutusta. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>7.2 Kiinteistöstrategia</u> Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.	Kiinteistöstrategia	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>7.3 Energiavastaava</u> Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>7.4 Tilojen käyttö</u></p> <p>Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin.</p> <p>Tilan käyttöasteen nosto 2-5 pistettä vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.
<p>Kiteen kirkon käytön monimuotoistamista tutkitaan. Seurakunta on pienentänyt rakennuskantaansa viime vuosina myymällä käytön kannalta tarpeettomia kiinteistöjä. Kiteen alueella on myyty Iso-pappila, Pikku pappila, Kanttorila ja leirikeskus.</p>			
<p><u>7.5 Uusiutuva energia</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40 % - 2 pistettä • 41-60 % - 3 pistettä • 61-80 % - 4 pistettä • 81-100 % - 5 pistettä <p>Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1-2 pistettä.</p> <p>Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1-3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1-3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 13 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Seurakunnan sähkösopimukset ovat Pohjois-Karjalan sähköllä, jonka tuotosta vuonna 2024 yli 50 % oli uusiutuvaa energiaa. Vuoden 2023 aikana laitettiin Valkeavaaran rukoushuoneelle ilmalämpöpumppu, ja öljylämmitys poistettiin käytöstä.</p>			
<p><u>7.6 Kiinteistöhuoltojärjestelmä</u></p> <p>Seurakunnalla on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistöhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä.</p> <p>Kerro järjestelmästä lyhyesti.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.

Vuoden 2025 alkupuolella otetaan käyttöön Granlund manager, johon lisätään kunnallistekniikkaan liitetyt kiinteistöt.			
<p><u>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</u></p> <p>Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta.</p> <p>Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2–5 pistettä.</p> <p>Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2–10 pistettä.</p> <p>Muut toimet, enintään 10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 25 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	<p>Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Valkeavaaran rukoushuoneelle ja Vääränmäen kirkkoon on hankittu ilmalämpöpumppu.</p>			
<p><u>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</u></p> <p>Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1–2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</u></p> <p>Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistönhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistönhoitoon</u>. 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>3</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Yksityinen siivouspalvelu suorittaa osittain siivouksen. Käytetään mikrokuituisia siivousliinoja. Pestään ne itse.</p> <p>Suurilumisina talvina, käytetään lumen varastointiin sopivia seurakunnan lähialueita mahdollisuuksien mukaan, jotka puhdistetaan keväällä. Suositetaan myrkytöntä liukkauden torjuntaa.</p>			

<p>7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus</p> <p>Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistöhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Työntekijä suorittaa seurakunta- ja hautauspalvelualan tutkinnon osia			
<p>7.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma</u> Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.	Hautausmaiden hoitosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>8.2 Perennahoito</u> Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille. Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa. Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u></p> <p>Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä.</p> <p>Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u></p> <p>Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatus 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatus 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohteet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahopuut 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.5 Kevyemmän hoidon alueet</u></p> <p>Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.6 Monivuotiset kasvit</p> <p>Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensailla ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaiset perennat, pensaat ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. • Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. <p>Yhteensä enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Sankarihautausmailla ja aseveli haudoilla monivuotiset perennat			
<p>8.7 Vieraslajien torjunta</p> <p>Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne.</p> <p>Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Jättipalsamia kerätään pois ja toimitetaan jäteasemalle. Jättiukonputkea hävitetään torjunta-aineella.			
<p>8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy</p> <p>Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kasvualustassa käytetään omaa kompostimultaa, jolla ulkopuolta tulevan mullan määrää saadaan vähennettyä puoleen.			

<p>8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen</p> <p>Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.10 Koneiden ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä.</p> <p>1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Käytetään akkukoneita pienkoneissa, jos mahdollista polttomoottorin sijaan</p>			
<p>8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot</p> <p>Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa.</p> <p>1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

<p>8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat</p> <p>Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omilla toiminnoilla. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Audoitoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.14 Hautakivien uusiokäyttö</p> <p>Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Audoitoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Audoitoija täyttää.
Osalla hautausmaista järjestetään talkoita vuosittain.			
<p>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</p> <p>Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Audoitoija täyttää.
Hautausmaiden ympäristöpäiville ja Hautausmaa päiville osallistuminen			

<p>8.17 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	Kirjoita päivämäärä	☐

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>9.3 METSO-ohjelma</u></p> <p>Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty.</p> <p>METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä.</p> <p>METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0–10 hehtaaria – 2 pistettä • yli 10 hehtaaria – 5 pistettä <p>Yhteensä enintään 7 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojeleminen</u></p> <p>Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u></p> <p>Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u></p> <p>Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä.</p> <p>Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatus), 1–10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p>Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 20 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>			
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.7 Lajien suojelutoimenpiteet</u></p> <p>Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u></p> <p>Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla.</p> <p>Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto.</p> <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.9 Vesistöt</u></p> <p>Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</p> <p>Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut.</p> <p>Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluinä, 2–5 pistettä.</p> <p>Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa 3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi.</p>	<p>Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa. Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Ympäristökasvatus-osiossa saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.12 Viljelymaat</p> <p>Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.13 Metsäkoulutus

Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty?

1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.

Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.14 Muut toimenpiteet

Mitä muita kestävään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt?

Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

**Seurakunna
n pisteet yht.**

**Auditoijan
pisteet yht.**

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>10.1 Matkustussääntö</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.</p>	<p>Matkustussääntö tai vastaava ohje</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	<p>☐</p>

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</u></p> <p>Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</u></p> <p>Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</u></p> <p>Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</u></p> <p>Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään. Seurakunta järjestää oman tempauksen. 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.7 Taloudellinen ajotapa Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.8 Muut toimenpiteet Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Katselmustaulukko

Sisällys

Katselmustaulukko1

Ohjeita2

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)3

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)6

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2).....7

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)8

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)9

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3) 12

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)13

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)14

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)..... 17

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)18

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)19

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)21

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)22

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)23

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6) 26

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)28

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)29

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)32

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)33

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)34

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)39

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)40

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)41

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)45

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)46

Pisteet: Liikenne (luku 10)47

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10) 48

Ohjeita

Katselmustaulukko on Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan liite. Käsikirjan verkkoversion osoite on evl.fi/ymparistodiplomi. Diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja pistemäärät lisätietoineen kirjataan katselmustaulukkoon. Kun taulukko on täytetty, siitä muodostuu valmis katselmusraportti.

Taulukko on laaja, eikä sitä varmastikaan täytetä yhdeltä istumalta. Tietojen syöttämiseen voi osallistua myös useampi kuin yksi ihminen. Ympäristödiplomin hakuprosessiin osallistuvien kannattaa tehdä esimerkiksi oma Teams-ryhmä tai järjestäytyä muulla itselleen sopivalla tavalla.

Tallenna taulukko Teamsiin tai jaa se muulla sopivalla tavalla henkilöille, jotka osallistuvat taulukon täyttämiseen. Jos Teamsin käyttö ei ole mahdollista, taulukko kannattaa jakaa esimerkiksi yhteiskäyttöisenä OneDrive-tiedostona siten, että jokainen voi täyttää omaa työalaansa koskevat toimenpiteet, ja muut hakuprosessiin osallistuvat henkilöt näkevät toistensa vastaukset.

Kun diplomia hakee seurakuntayhtymä, johon kuuluu useita seurakuntia, kaikkien seurakuntien ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia. Yhtymässä on hyvä keskustella, mitkä taulukon osiot täytetään yhtymän tasolla ja mitkä kuuluvat kaikkien täytettäväksi. Taulukon täyttämistä koordinoi seurakuntayhtymän ympäristövastaava.

Asiakirja on suojattu. Avaa tiedosto Word-työpöytäsovelluksessa, jotta pääset täyttämään taulukkoa.

Minimikriteerit: Kun minimikriteeri on täytetty, klikkaa rasti ruutuun sarakkeessa Toteutettu. Tällöin Tavoiteaikataulu-sarakkeeseen ei tarvitse kirjoittaa päivämäärää. Anna päivämäärä vain, jos toimenpide on vielä toteuttamatta. Niissä kohdissa, joissa pyydetään kirjoittamaan jotain, kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan.

Pisteet: Valitse pistemäärä alavetovalikosta Seurakunnan pisteet -sarakeessa. Kirjoita kysyttäessä perustelut pisteille tai kerro lyhyesti toimenpiteistä. Taulukko ei laske pisteitä automaattisesti yhteen. Merkitse yhteis-pistemäärä kunkin luvun loppuun. Ympäristödiplomin myöntämistä varten vaaditaan vähintään 100 pistettä. [Käsikirjasta löydät ohjeita pistemäärien arvioimiseen.](#)

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kunkin osion lopussa on tilaa seurakunnan omien tavoitteiden ja suunnitelmien kirjaamiselle. Tämän kohdan täyttäminen katselmustaulukossa on vapaaehtoista, mutta se auttaa ympäristöohjelman laatimisessa. Seurakunta voi hyödyntää taulukkoon kirjattuja tietoja laatiessaan ympäristöohjelmaa tulevaisuuden diplomikaudeksi.

Liitteet: Tässä taulukossa ei ole toimintoa liitetiedoston liittämiseen. Liite-sarakkeen tarkoitus on muistuttaa, mitä valmiin ympäristöraportin liitteeksi tarvitaan. Liitetiedostoja kannattaa koota esimerkiksi Teams-kansioon sitä mukaa kuin ne ovat valmiina. Kaikissa kohdissa liite ei ole pakollinen, vaan toimenpiteet voi vaihtoehtoisesti kuvailla tekstikentässä.

Käsikirjassa ja tässä taulukossa käytetään termiä "seurakunta", kun tarkoitetaan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Termillä "kirkkoneuvosto" tarkoitetaan sekä kirkkoneuvostoa että yhteistä kirkkoneuvostoa. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan.

Haluatko kysyä jotain Kirkon ympäristödiplomista? Ota yhteyttä. Jos sinulla on Teamsin, Wordin tai muiden järjestelmien/ohjelmistojen käyttöön liittyviä kysymyksiä, käännäthän seurakuntasi IT-tuen puoleen.

Versiotiedot

Tiedosto on päivitetty 29.7.2021.

- Kohdassa 6.7 lisätty sana "aina" vegaaniruokaa koskevaan pisteytysohjeeseen.
- Kohdassa 6.10 vaihdettu sana "eettisyyden" muotoon "vastuullisuuden".

Tiedosto on päivitetty 20.1.2021.

- Taulukoiden ALT-tekstit korjattu
- Osa pisteytystaulukon tekstikentistä ei aikaisemmassa versiossa ollut muokattavissa. Tämä korjattu.

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u></p> <p>Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa.</p> <p>Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita vastaus alle.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.2 Johdon sitoutuminen</u></p> <p>Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.</p>	Päätös diplomin hakemisesta	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomien sisältöihin ja vaatimuksiin. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u></p> <p>Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri.</p> <p><u>Kirkon ympäristödiplomien käsikirjassa</u> esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.5 Ympäristövastaava</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen,</p>	Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä	10.5.2022	☒

ympäristövastaavan nimeämisestä.			
Ari Ainola Puistotyön esimies			
<u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u> Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.	Päätös ympäristötyöryhmästä	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>2.7 Ympäristökatselmus</u> Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallisseurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u> Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>2.9 Ympäristöohjelma</u> Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnoille annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri. Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.	Ympäristöohjelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>2.10 Ympäristöohjelman seuranta</u> Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla. Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri.	Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.			
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>2.11 Auditointi</p> <p>Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>2.12 Diplomin uusiminen</p> <p>Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>2.13 Oma väliauditointi</u> Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomi-kauden puolessa välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä. Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.	Väliauditointi-raportti	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>2.14 Viestintä</u> Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti. Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä. Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava. Enintään 10 pistettä. Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Ympäristöviestintä-suunnitelma	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>2.15 Muut toimenpiteet</u> Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u></p> <p>Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet.</p> <p>Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>3.2 Toimintakertomus</u></p> <p>Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.</p>	<p>Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u> Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä. 5 pistettä.	Hankintaohje	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u> Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u> <ul style="list-style-type: none"> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito.</u> Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u> Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u> Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.	Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p><u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u></p> <p>Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u></p> <p>Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 40 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia</u></p> <p>Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä 	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p><u>3.9 Muut toimenpiteet</u></p> <p>Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristökasvatus- suunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri.</p> <p>Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u>. Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☒

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</u></p> <p>Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Ympäristökasvatuksen vuosikello</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</u></p> <p>Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u></p> <p>Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p> <p>Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartausoiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>2</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Vietämme luomakunnan sunnuntaita ja retkikirkkoja.			
<p>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</p> <p>Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2–5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1–2 pistettä. Enintään 7 pistettä.</p> <p>Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Keväisin tehdään linturetki.			
<p>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p> <p>Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1–5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Toukosiunaus keväisin yhdessä Eläkeliiton, maataloustuottajien ja ortodoksikirkon kanssa.			
<p>4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat</p> <p>Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia.</p> <p>Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Seurakunnan kerhoissa (perhekerho, Onnen päivä) pidetään luontoasioita esillä sopivissa tilanteissa.			

<p>4.9 Rippikoulu ja isostoiminta</p> <p>Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät ripparit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan, kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät ripparit -toimintamallin mukaisesti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>4.10 Liikkuva seurakunta</p> <p>Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma.</p> <p>Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>4.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>5.1 Jätelaki</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</u></p> <p>Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuoltoon ja jätteenkäsittelytiloihin koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</u></p> <p>Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä. Minimikriteeri.</p>	Jätehuolto- suunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>5.4 Vaaralliset jätteet</u></p> <p>Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet.</p> <p>Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit.</p> <p>Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
Kesälahdella vastaa Jaana Helynen.			

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus</u></p> <p>Seurakunta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Jätehuoltovastaava Jaana Helynen.</p>			
<p><u>5.6 Kiertotalous</u></p> <p>Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta</u>. 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Laitteita on korjattu, jos se on ollut mahdollista</p>			
<p><u>5.7 Lajittelun mahdollistaminen</u></p> <p>Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Seurakunnalla on jätehuollossa lajitteluastiat.</p>			

<p>5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys</p> <p>Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätejake, enintään 3 pistettä. <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Muovia ja kartonkia on kerätty työntekijöiden toimesta ja toimitettu keräyspisteeseen</p>			
<p>5.9 Kompostointi</p> <p>Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Hautausmaalla käytössä kompostikäymälä. Kompostoria ei ole, urakoitsija kuljettaa sekalaisen maatuovan jätteen pois. (biojätekeräysastia on).</p>			
<p>5.10 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u></p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p>Kerätään ilmoittautumisia ruokailuihin, jos mahdollista. Keitetään kahvia väkimäärän mukaan. Pakastetaan ylijääneet tarjoiulut, jos mahdollista tai jaetaan tarvitseville diakoniatyön kautta.</p>			
<p><u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u></p> <p>Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u></p> <p>Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.4 Kasvisruoka</u></p> <p>Etukäteen pyydettyä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydettyä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</p> <p>Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Tästä eteenpäin on tarkoitus Kesälahdellakin järjestää Reilun kaupan viikko.			
<p>6.6 Lähiruoka</p> <p>Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen</p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, 1 piste. • Kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, 1 piste. • Leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, 1 piste. • Vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla, 2 pistettä. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.

<p>Monissa tapahtumissa tarjotaan kasvisvaihtoehto kaikille, esim piirakkana.</p>			
<p>6.8 Kauden kasvikset</p> <p>Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>6.9 Luomuruoka</p> <p>Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>6.10 Vastuullinen kala</p> <p>Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

<p>6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus</p> <p>Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä</p> <p>Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat</p> <p>Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>6.14 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
Seurakunnan pisteet yht.			Auditoijan pisteet yht.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Täytä tähän
pisteet.

Auditoija
täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u></p> <p>Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisesti energiankulutusta. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>7.2 Kiinteistöstrategia</u></p> <p>Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.</p>	Kiinteistöstrategia	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>7.3 Energiavastaava</u></p> <p>Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>7.4 Tilojen käyttö</u></p> <p>Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin.</p> <p>Tilan käyttöasteen nosto 2-5 pistettä vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>7.5 Uusiutuva energia</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40 % - 2 pistettä • 41-60 % - 3 pistettä • 61-80 % - 4 pistettä • 81-100 % - 5 pistettä <p>Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1-2 pistettä.</p> <p>Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1-3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1-3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 13 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
Seurakunnan sähkösopimuksen ovat Pohjois-Karjalan sähköllä, jonka tuotosta vuonna 2024 yli 50 % oli uusiutuvaa energiaa. Vääränmäen kirkosta poistettiin vuoden 2023 aikana öljylämmitys, tilalle ilmalämpöpumppu + sähköpatterit.			
<p><u>7.6 Kiinteistöhuoltojärjestelmä</u></p> <p>Seurakunnalla on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistöhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä.</p> <p>Kerro järjestelmästä lyhyesti.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.

Seurakunnalla on käytössä Granlund Manager kiinteistöhuoltojärjestelmä			
<u>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</u> Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta. Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2-5 pistettä. Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2-10 pistettä. Muut toimet, enintään 10 pistettä. Yhteensä enintään 25 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u> .	Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Väärämäen kirkkoon on hankittu ilmalämpöpumppu. Kesälahden Kirkko/ seurakuntatalolle on hankittu maalämpö. Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</u> Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1-2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</u> Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistöhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistönhoitoon.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus</p> <p>Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistöhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>7.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma</u> Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.	Hautausmaiden hoitosuunnitelma	1.1.2026	☐
<u>8.2 Perennahoito</u> Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille. Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa. Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	1.5.2026	☐

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u></p> <p>Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä.</p> <p>Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u></p> <p>Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatus 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatus 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohteet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahopuut 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.5 Kevyemmän hoidon alueet</u></p> <p>Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Kirkkopuistojen viheralueiden hoito on keskitetty kirkkojen lähialueelle ja uloimmat alueet hoidetaan kevyemmin sekä kaksi kertaa kesässä tehtävällä vihertyöllä.			

<p>8.6 Monivuotiset kasvit</p> <p>Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensailta ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaiset perennat, pensaas ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. • Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. <p>Yhteensä enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Sankari ja aseveli haudoille on istutettu perennat. Muistolehtoon on hankittu monivuotisia puita ja pensaita. Hautausmailla käytetään myös monivuotisia pensaita.</p>			
<p>8.7 Vieraslajien torjunta</p> <p>Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne.</p> <p>Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Olemme hävittäneet kirkkomäen sivustalla olevalta alueelta ja hautausmaan vierestä Kappelintieltä jättibalsamia ja jättiputkea.</p> <p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy</p> <p>Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

<p>8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen</p> <p>Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoinja täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.10 Koneiden ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä.</p> <p>1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoinja täyttää.
<p>Pienkoneissa on otettu käyttöön akkukoneita</p>			
<p>8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoinja täyttää.
<p>Seurakunnalla on oma muistolehto.</p>			
<p>8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot</p> <p>Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa.</p> <p>1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoinja täyttää.

<p>8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat</p> <p>Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Emme käytä haitallisesti leviäviä kasveja. Suosittelemme omaisia viemään lyhdyt pois kesän ajaksi. Emme suosi lasipurkkeja kukkamaljakoina. Lajittelemme hautausmaan jätteet.</p>			
<p>8.14 Hautakivien uusiokäyttö</p> <p>Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Muutamilla hautausmailla järjestetään talkoita vuosittain.</p>			
<p>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</p> <p>Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

8.17 Muut toimenpiteet Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	Kirjoita päivämäärä	☐

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>9.3 METSO-ohjelma</u></p> <p>Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty.</p> <p>METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä.</p> <p>METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0–10 hehtaaria – 2 pistettä • yli 10 hehtaaria – 5 pistettä <p>Yhteensä enintään 7 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojeleminen</u></p> <p>Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u></p> <p>Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u></p> <p>Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä.</p> <p>Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatus), 1–10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p>Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 20 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>			
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.7 Lajien suojelutoimenpiteet</u></p> <p>Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u></p> <p>Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla.</p> <p>Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto.</p> <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.9 Vesistöt</u></p> <p>Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</p> <p>Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut.</p> <p>Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluinä, 2–5 pistettä.</p> <p>Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa 3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi.</p>	<p>Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa. Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Ympäristökasvatus-osiossa saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.12 Viljelymaat</p> <p>Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.13 Metsäkoulutus

Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty?

1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.

Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.14 Muut toimenpiteet

Mitä muita kestävään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt?

Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

**Seura-
kunnan
pisteet yht.**

**Auditoijan
pisteet yht.**

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>10.1 Matkustussääntö</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.</p>	<p>Matkustussääntö tai vastaava ohje</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	<p>☐</p>

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</u></p> <p>Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</u></p> <p>Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</u></p> <p>Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</u></p> <p>Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.

Kesälahden kirkon parkkipaikalle on asennettu sähköauton latauspiste			
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään. Seurakunta järjestää oman tempauksen. 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.7 Taloudellinen ajotapa Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.8 Muut toimenpiteet Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Pyritään järjestämään kimppekyytejä, ettei ajeta puolityhjiä autoilla.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Katselmustaulukko

Sisällys

Katselmustaulukko1

Ohjeita2

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)3

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)6

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2).....7

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)8

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)9

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3) 12

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)13

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)14

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)..... 17

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)19

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)20

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)22

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)23

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)24

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6) 26

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)29

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)30

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)33

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)34

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)35

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)40

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)41

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)42

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)46

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)47

Pisteet: Liikenne (luku 10)48

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10) 48

Ohjeita

Katselmustaulukko on Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan liite. Käsikirjan verkkoversion osoite on evl.fi/ymparistodiplomi. Diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja pistemäärät lisätietoineen kirjataan katselmustaulukkoon. Kun taulukko on täytetty, siitä muodostuu valmis katselmusraportti.

Taulukko on laaja, eikä sitä varmastikaan täytetä yhdeltä istumalta. Tietojen syöttämiseen voi osallistua myös useampi kuin yksi ihminen. Ympäristödiplomin hakuprosessiin osallistuvien kannattaa tehdä esimerkiksi oma Teams-ryhmä tai järjestäytyä muulla itselleen sopivalla tavalla.

Tallenna taulukko Teamsiin tai jaa se muulla sopivalla tavalla henkilöille, jotka osallistuvat taulukon täyttämiseen. Jos Teamsin käyttö ei ole mahdollista, taulukko kannattaa jakaa esimerkiksi yhteiskäyttöisenä OneDrive-tiedostona siten, että jokainen voi täyttää omaa työalaansa koskevat toimenpiteet, ja muut hakuprosessiin osallistuvat henkilöt näkevät toistensa vastaukset.

Kun diplomia hakee seurakuntayhtymä, johon kuuluu useita seurakuntia, kaikkien seurakuntien ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia. Yhtymässä on hyvä keskustella, mitkä taulukon osiot täytetään yhtymän tasolla ja mitkä kuuluvat kaikkien täytettäväksi. Taulukon täyttämistä koordinoi seurakuntayhtymän ympäristövastaava.

Asiakirja on suojattu. Avaa tiedosto Word-työpöytäsovelluksessa, jotta pääset täyttämään taulukkoa.

Minimikriteerit: Kun minimikriteeri on täytetty, klikkaa rasti ruutuun sarakkeessa Toteutettu. Tällöin Tavoiteaikataulu-sarakkeeseen ei tarvitse kirjoittaa päivämäärää. Anna päivämäärä vain, jos toimenpide on vielä toteuttamatta. Niissä kohdissa, joissa pyydetään kirjoittamaan jotain, kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan.

Pisteet: Valitse pistemäärä alavetovalikosta Seurakunnan pisteet -sarakeessa. Kirjoita kysyttäessä perustelut pisteille tai kerro lyhyesti toimenpiteistä. Taulukko ei laske pisteitä automaattisesti yhteen. Merkitse yhteis-pistemäärä kunkin luvun loppuun. Ympäristödiplomin myöntämistä varten vaaditaan vähintään 100 pistettä. [Käsikirjasta löydät ohjeita pistemäärien arvioimiseen.](#)

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kunkin osion lopussa on tilaa seurakunnan omien tavoitteiden ja suunnitelmien kirjaamiselle. Tämän kohdan täyttäminen katselmustaulukossa on vapaaehtoista, mutta se auttaa ympäristöohjelman laatimisessa. Seurakunta voi hyödyntää taulukkoon kirjattuja tietoja laatiessaan ympäristöohjelmaa tulevaisuuden diplomikaudeksi.

Liitteet: Tässä taulukossa ei ole toimintoa liitetiedoston liittämiseen. Liite-sarakkeen tarkoitus on muistuttaa, mitä valmiin ympäristöraportin liitteeksi tarvitaan. Liitetiedostoja kannattaa koota esimerkiksi Teams-kansioon sitä mukaa kuin ne ovat valmiina. Kaikissa kohdissa liite ei ole pakollinen, vaan toimenpiteet voi vaihtoehtoisesti kuvailla tekstikentässä.

Käsikirjassa ja tässä taulukossa käytetään termiä "seurakunta", kun tarkoitetaan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Termillä "kirkkoneuvosto" tarkoitetaan sekä kirkkoneuvostoa että yhteistä kirkkoneuvostoa. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan.

Haluatko kysyä jotain Kirkon ympäristödiplomista? Ota yhteyttä. Jos sinulla on Teamsin, Wordin tai muiden järjestelmien/ohjelmistojen käyttöön liittyviä kysymyksiä, käännäthän seurakuntasi IT-tuen puoleen.

Versiotiedot

Tiedosto on päivitetty 29.7.2021.

- Kohdassa 6.7 lisätty sana "aina" vegaaniruokaa koskevaan pisteytysohjeeseen.
- Kohdassa 6.10 vaihdettu sana "eettisyyden" muotoon "vastuullisuuden".

Tiedosto on päivitetty 20.1.2021.

- Taulukoiden ALT-tekstit korjattu
- Osa pisteytystaulukon tekstikentistä ei aikaisemmassa versiossa ollut muokattavissa. Tämä korjattu.

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u></p> <p>Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa.</p> <p>Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita vastaus alle.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.2 Johdon sitoutuminen</u></p> <p>Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.</p>	Päätös diplomin hakemisesta Kn 16.04.2024 § 37	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomien sisältöihin ja vaatimuksiin. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u></p> <p>Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri.</p> <p><u>Kirkon ympäristödiplomien käsikirjassa</u> esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.5 Ympäristövastaava</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen ympäristövastaavan nimeämisestä.</p>	Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä	Kirjoita päivämäärä	☒

Puistotyön esimies Ari Ainoa, kn 16.04,2024 § 37			
<u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u> Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.	Päätös ympäristötyöryhmästä Kn 16.04.2024 § 37	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>2.7 Ympäristökatselmus</u> Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallis seurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u> Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>2.9 Ympäristöohjelma</u> Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnoille annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri. Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.	Ympäristöohjelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>2.10 Ympäristöohjelman seuranta</u> Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla. Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri. Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.	Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.11 Auditointi</u></p> <p>Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.12 Diplomin uusiminen</u></p> <p>Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>2.13 Oma väliauditointi</u> Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomi-kauden puolessa välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä. Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.	Väliauditointi- raportti	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>2.14 Viestintä</u> Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti. Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä. Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava. Enintään 10 pistettä. Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Ympäristöviestintä- suunnitelma	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>2.15 Muut toimenpiteet</u> Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u></p> <p>Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet.</p> <p>Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>3.2 Toimintakertomus</u></p> <p>Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.</p>	<p>Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u></p> <p>Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä.</p> <p>5 pistettä.</p>	Hankintaohje	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u></p> <p>Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä <p>Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito.</u></p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u></p> <p>Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.</p>	Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p><u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u></p> <p>Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u></p> <p>Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 40 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia</u></p> <p>Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä 	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>4</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p><u>3.9 Muut toimenpiteet</u></p> <p>Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia: lähetystyön sopimuskokonaisuus ja yv-keräyksen KUA:lle menevä osuus yltävät juuri ja juuri yli 2 % tämä siis koko seurakunnan asia ei vain Kiteen lähikirkon</p>			

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristökasvatus- suunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri.</p> <p>Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u>. Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☒

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</u></p> <p>Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Ympäristökasvatuksen vuosikello</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</u></p> <p>Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u></p> <p>Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p> <p>Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartaus toiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>4</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

<p>Kesäkuussa Närsäkkälässä Pieni pyhiinvaellus Tervajoen Hiljaisuuden ystävien kanssa ja hartaus rukoushuoneella. Vaelluskirkko Muljulassa Erä- ja riistapolulla Luomakunnan sunnuntain tekstein 8.9. -25. Reserviläisten Metsäkirkot Hutsissa 10.9. ja 11.12. -25. Rantakirkot kesällä, Diakoniatyöntekijät pitävät eri ryhmilleen vuosittain ekohartauden</p>			
<p>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</p> <p>Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2-5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1-2 pistettä. Enintään 7 pistettä.</p> <p>Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Hiljaisuuden polku, Toivon puutarha Palomäen hautausmaalle kesäksi 2025.</p>			
<p>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p> <p>Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1-5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Earth Hour 22.3. kirkonmäki ja srk-keskus: valot sammutettiin</p> <p>31.8. Suomen luonnon päivä - patikointiretki</p>			
<p>4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat</p> <p>Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia.</p> <p>Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1-2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Diakoniatyön virkistys- ja leiripäivissä pidetään esillä ympäristö- ja luontoteemaa eri tavoin.</p>			

<p>4.9 Rippikoulu ja isostoiminta</p> <p>Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan,</p> <p>kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.
<p>Rippikoulussa ja isostoiminnassa toteutamme osia vihreät riparit toimintamallista Luotokokemukset ja tunteet: (esim. ihmetellään ja tutkitaan luontoa, työskennellään ulkona, uidaan ja istutaan nuotiolla (1p) Luomakunnan pyhyys ja spiritualiteetti esim. (muistetaan ja huomioidaan luomakunta hartauselämässä, vietetään hartaus/jumalanpalvelus ulkona (1p) Ekologiset kestävyysteot (käsitellään omia arvoja, pohditaan mistä koostuu hyvä merkityksellinen elämä ja tulevaisuus, pohditaan omia kulutusvalintoja ja tapoja (1p) Sosiaaliset kestävyysteot (esim. toiminnassa sitoudutaan turvallisemman tilan periaatteisiin, pohditaan ja haastetaan ennakkoluuloja ja stereotypioita, tunnistetaan etuoikeuksia, työntekijät huomioivat järjestelyissä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt)(2p)</p>			
<p>4.10 Liikkuva seurakunta</p> <p>Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma.</p> <p>Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Naisille ulkoilupiiri 6 x/ v, Liikunta-agentti on.</p>			
<p>4.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Diakoniatyössä tehtiin vuonna 2024 erilaisia luontotekoja; aluksi perustettiin kaikille avoin luontoaiheinen WhatsApp ryhmä, jossa kerättiin ideoita luonnon hyväksi toimimisesta ja suunniteltiin tapahtumia. Vuoden aikana toteutettiin mm. linturetkiä, hautakynttilöiden siivousta hautausmaalta, haravointitalkoita, osallistuttiin ekopaastoon. Ryhmän toiminta jatkuu edelleen, vuonna 2025 on jo järjestetty luontoilta.</p>			
			<p>Seurakunnan pisteet yht.</p> <p>Auditoijan pisteet yht.</p>

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Täytä tähän
pisteet.

Auditoija
täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>5.1 Jätelaki</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</u></p> <p>Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuoltoon ja jätteenkäsittelytiloja koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</u></p> <p>Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä. Minimikriteeri.</p>	Jätehuolto- suunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>5.4 Vaaralliset jätteet</u></p> <p>Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet.</p> <p>Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit.</p> <p>Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus</u></p> <p>Seurakunta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>5.6 Kiertotalous</u></p> <p>Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta</u>. 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Tarvittavia laitteita korjataan, jos se on taloudellisesti järkevää.</p>			
<p><u>5.7 Lajittelun mahdollistaminen</u></p> <p>Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Jätekatoksissa astiat jätehuollon keräämille jätelajeille joita kiinteistöissä pääasiassa syntyy.</p>			

<p>5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys</p> <p>Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätejake, enintään 3 pistettä. <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>5.9 Kompostointi</p> <p>Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
Vuoden 2025 aikana on tarkoitus vaihtaa kiteen alueen hautausmailla olevat vanhat puuceet esteettömiksi kompostikäymälöiksi. Muutamalla hautausmaalla kerätään syksyn lehtimassaa kompostoitavaksi ja siitä tehdään omalla työllä kukkamultaa.			
<p>5.10 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u></p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p>Otetaan ilmoittautumisia tilaisuuksiin. Helpompi laskea ruoan menekkiä ja jäljelle ei jää ruokaa.</p> <p>Ostetaan vain tarvittava määrä elintarvikkeita. Suunniteltu hyvin niin ei jää yli.</p> <p>Jäljelle jäävä ruoka pakataan annosrasioihin ja annetaan heti asiakkaille tai pakastetaan ja annetaan vähävaraisille diakoniatyön asiakkaille.</p>			
<p><u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u></p> <p>Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u></p> <p>Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.4 Kasvisruoka</u></p> <p>Etukäteen pyydetessä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydetessä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srkpisteet	Auditoijan pisteet
<p>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</p> <p>Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Viikkoa ei vietetä säännöllisesti, mutta esim. päiväkerhossa vanhemmat ovat osallistuneet lasten kanssa aamupalalle joka on koottu reilun kaupan tuotteista</p> <p>Seurakunta on reilun kaupan seurakunta ja tuotteita käytetään.</p>			
<p>6.6 Lähiruoka</p> <p>Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Kananmunat tulevat Tohmajärveltä Munapiste Stamista. Kalat tulevat Kesälahdelta Puruveden Savukalasta. Marjat poimitaan itse tai ne saadaan lahjoituksena paikallisilta yksityisiltä henkilöiltä. Piirakkataloksiin käytetään Kiteeltä Hassisen tilan luomu ruis- ja vehnä jauhoja.</p>			
<p>6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen</p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, 1 piste. • Kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, 1 piste. • Leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, 1 piste. • Vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla, 2 pistettä. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Kasvis- ja vegaaniruokaa saa aina kun on ilmoittautumiset ja on kertonut tarpeesta.</p> <p>Kokouksissa käytetään paljon kasvispainotteista tarjoilua, esim. Erilaisia piirakoita, sarvia, pitsaa.</p>			

<p>6.8 Kauden kasvikset</p> <p>Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Käytämme saatavilla olevia kasviksia.</p>			
<p>6.9 Luomuruoka</p> <p>Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Käytämme luomu ruis- ja vehnä jauhoja jonkin verran.</p> <p>Kahvi ja tee on luomua aina.</p>			
<p>6.10 Vastuullinen kala</p> <p>Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Noudatamme WWF:n kalaoppaan suosituksia. Käytämme kotimaista kalaa. Ostamme kalan lähituottajalta, joka hankkii kalat paikallisilta kalastajilta. Ahven, hauki, kirjolohi, muikku.</p>			
<p>6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus</p> <p>Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
Ohjeistetaan ruokailijoita lajitteluun. Ohjeistetaan pitopalvelua lajitteluun. Ohjeistetaan ruokailijoita ottamaan ruokaa sen verran minkä aikoo syödä.			
6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	4	Auditoija täyttää.
Seurakunta ostaa paljon paikallisesta kaupasta, näin tuotteet saadaan tuoreena käyttöön. Käytetään kotimaisia raaka-aineita. Käytetään lähiviljelijöiden tarjoamia raaka-aineita. Käytetään luomutuotteita.			
6.14 Muut toimenpiteet Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
Vältetään ruokahävikkiä. Suunnitellaan kaupasta ostettavat raaka-aineet ja määrät tarkasti. Ostetaan raaka-aineet ja tuotteet pitkälti lähikaupasta. Käytämme enemmän tarjoiluissa kasvitarjottavia kuin liha. Parasta ennen päivämäärät järjestykseen kaapissa.			
			Seurakunnan pisteet yht.
			Auditoijan pisteet yht.
			Täytä tähän pisteet.
			Auditoija täyttää.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Pyritään pitämään Reilun kaupan viikolla tilaisuus, jossa tuodaan esille reilun kaupan tuotteita ja näkyvyyttä.

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u></p> <p>Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisestix energiankulutusta. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>7.2 Kiinteistöstrategia</u></p> <p>Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.</p>	Kiinteistöstrategia	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>7.3 Energiavastaava</u></p> <p>Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>7.4 Tilojen käyttö</u></p> <p>Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin.</p> <p>Tilan käyttöasteen nosto 2-5 pistettä vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.
<p>Kiteen kirkon käytön monimuotoistamista tutkitaan. Seurakunta on pienentänyt rakennuskantaansa viime vuosina myymällä käytön kannalta tarpeettomia kiinteistöjä. Kiteen alueella on myyty Iso-pappila, Pikku pappila, Kanttorila ja leirikeskus.</p>			
<p><u>7.5 Uusiutuva energia</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40 % - 2 pistettä • 41-60 % - 3 pistettä • 61-80 % - 4 pistettä • 81-100 % - 5 pistettä <p>Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1-2 pistettä.</p> <p>Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1-3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1-3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 13 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Seurakunnan sähkösopimukset ovat Pohjois-Karjalan sähköllä, jonka tuotosta vuonna 2024 yli 50 % oli uusiutuvaa energiaa. Vuoden 2023 aikana laitettiin Valkeavaaran rukoushuoneelle ilmalämpöpumppu, ja öljylämmitys poistettiin käytöstä.</p>			
<p><u>7.6 Kiinteistöhuoltojärjestelmä</u></p> <p>Seurakunnalla on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistöhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä.</p> <p>Kerro järjestelmästä lyhyesti.</p>	Liitettä ei vaadita	5	Auditoija täyttää.

Vuoden 2025 alkupuolella otetaan käyttöön Granlund manager, johon lisätään kunnallistekniikkaan liitetyt kiinteistöt.			
<p><u>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</u></p> <p>Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta.</p> <p>Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2–5 pistettä.</p> <p>Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2–10 pistettä.</p> <p>Muut toimet, enintään 10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 25 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	<p>Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Valkeavaaran rukoushuoneelle ja Vääränmäen kirkkoon on hankittu ilmalämpöpumppu.</p>			
<p><u>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</u></p> <p>Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1–2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</u></p> <p>Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistönhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistönhoitoon</u>. 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>3</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Yksityinen siivouspalvelu suorittaa osittain siivouksen. Käytetään mikrokuituisia siivousliinoja. Pestään ne itse.</p> <p>Suurilumisina talvina, käytetään lumen varastointiin sopivia seurakunnan lähialueita mahdollisuuksien mukaan, jotka puhdistetaan keväällä. Suositetaan myrkytöntä liukkauden torjuntaa.</p>			

<p>7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus</p> <p>Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistöhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Työntekijä suorittaa seurakunta- ja hautauspalvelualan tutkinnon osia			
<p>7.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.</p>	<p>Hautausmaiden hoitosuunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>8.2 Perennahoito</u></p> <p>Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille.</p> <p>Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa.</p> <p>Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u></p> <p>Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä.</p> <p>Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u></p> <p>Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatus 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatus 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohteet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahoppuut 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.5 Kevyemmän hoidon alueet</u></p> <p>Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.6 Monivuotiset kasvit</p> <p>Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensailta ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaiset perennat, pensaas ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. • Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. <p>Yhteensä enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Sankarihautausmailla ja aseveli haudoilla monivuotiset perennat			
<p>8.7 Vieraslajien torjunta</p> <p>Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne.</p> <p>Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Jättipalsamia kerätään pois ja toimitetaan jäteasemalle. Jättiukonputkea hävitetään torjunta-aineella.			
<p>8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy</p> <p>Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kasvualustassa käytetään omaa kompostimultaa, jolla ulkopuolta tulevan mullan määrää saadaan vähennettyä puoleen.			

<p>8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen</p> <p>Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.10 Koneiden ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä.</p> <p>1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Käytetään akkukoneita pienkoneissa, jos mahdollista polttomoottorin sijaan</p>			
<p>8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot</p> <p>Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa.</p> <p>1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

<p>8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat</p> <p>Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.14 Hautakivien uusiokäyttö</p> <p>Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Osalla hautausmaista järjestetään talkoita vuosittain.			
<p>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</p> <p>Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Hautausmaiden ympäristöpäiville ja Hautausmaa päiville osallistuminen			

<p>8.17 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	Kirjoita päivämäärä	☐

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>9.3 METSO-ohjelma</u></p> <p>Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty.</p> <p>METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä.</p> <p>METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0–10 hehtaaria – 2 pistettä • yli 10 hehtaaria – 5 pistettä <p>Yhteensä enintään 7 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojeleminen</u></p> <p>Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u></p> <p>Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u></p> <p>Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä.</p> <p>Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatusta), 1–10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p>Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 20 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>			
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.7 Lajien suojelutoimenpiteet</u></p> <p>Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u></p> <p>Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla.</p> <p>Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto.</p> <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.9 Vesistöt</u></p> <p>Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</p> <p>Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut.</p> <p>Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluinä, 2–5 pistettä.</p> <p>Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa 3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi.</p>	<p>Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa. Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Ympäristökasvatus-osiossa saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.12 Viljelymaat</p> <p>Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.13 Metsäkoulutus

Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty?

1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.

Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.14 Muut toimenpiteet

Mitä muita kestävään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt?

Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

**Seura-
kunnan
pisteet yht.**

**Auditoijan
pisteet yht.**

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p>10.1 Matkustussääntö</p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.</p>	<p>Matkustussääntö tai vastaava ohje</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	<p>☐</p>

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</p> <p>Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</p> <p>Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</p> <p>Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään. Seurakunta järjestää oman tempauksen. 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.7 Taloudellinen ajotapa Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.8 Muut toimenpiteet Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Katselmustaulukko

Sisällys

Katselmustaulukko1

Ohjeita2

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)3

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)6

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2).....7

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)8

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)9

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3) 12

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)13

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)14

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)..... 17

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)18

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)19

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)21

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)22

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)23

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6) 26

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)27

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)28

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)31

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)32

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)33

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)38

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)39

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)40

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)44

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)45

Pisteet: Liikenne (luku 10)46

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10) 48

Ohjeita

Katselmustaulukko on Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan liite. Käsikirjan verkkoversion osoite on evl.fi/ymparistodiplomi. Diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja pistemäärät lisätietoineen kirjataan katselmustaulukkoon. Kun taulukko on täytetty, siitä muodostuu valmis katselmusraportti.

Taulukko on laaja, eikä sitä varmastikaan täytetä yhdeltä istumalta. Tietojen syöttämiseen voi osallistua myös useampi kuin yksi ihminen. Ympäristödiplomin hakuprosessiin osallistuvien kannattaa tehdä esimerkiksi oma Teams-ryhmä tai järjestäytyä muulla itselleen sopivalla tavalla.

Tallenna taulukko Teamsiin tai jaa se muulla sopivalla tavalla henkilöille, jotka osallistuvat taulukon täyttämiseen. Jos Teamsin käyttö ei ole mahdollista, taulukko kannattaa jakaa esimerkiksi yhteiskäyttöisenä OneDrive-tiedostona siten, että jokainen voi täyttää omaa työalaansa koskevat toimenpiteet, ja muut hakuprosessiin osallistuvat henkilöt näkevät toistensa vastaukset.

Kun diplomia hakee seurakuntayhtymä, johon kuuluu useita seurakuntia, kaikkien seurakuntien ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia. Yhtymässä on hyvä keskustella, mitkä taulukon osiot täytetään yhtymän tasolla ja mitkä kuuluvat kaikkien täytettäväksi. Taulukon täyttämistä koordinoi seurakuntayhtymän ympäristövastaava.

Asiakirja on suojattu. Avaa tiedosto Word-työpöytäsovelluksessa, jotta pääset täyttämään taulukkoa.

Minimikriteerit: Kun minimikriteeri on täytetty, klikkaa rasti ruutuun sarakkeessa Toteutettu. Tällöin Tavoiteaikataulu-sarakkeeseen ei tarvitse kirjoittaa päivämäärää. Anna päivämäärä vain, jos toimenpide on vielä toteuttamatta. Niissä kohdissa, joissa pyydetään kirjoittamaan jotain, kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan.

Pisteet: Valitse pistemäärä alusvetovalikosta Seurakunnan pisteet -sarakeessa. Kirjoita kysyttäessä perustelut pisteille tai kerro lyhyesti toimenpiteistä. Taulukko ei laske pisteitä automaattisesti yhteen. Merkitse yhteis-pistemäärä kunkin luvun loppuun. Ympäristödiplomin myöntämistä varten vaaditaan vähintään 100 pistettä. [Käsikirjasta löydät ohjeita pistemäärien arvioimiseen.](#)

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kunkin osion lopussa on tilaa seurakunnan omien tavoitteiden ja suunnitelmien kirjaamiselle. Tämän kohdan täyttäminen katselmustaulukossa on vapaaehtoista, mutta se auttaa ympäristöohjelman laatimisessa. Seurakunta voi hyödyntää taulukkoon kirjattuja tietoja laatiessaan ympäristöohjelmaa tulevaisuuden diplomikaudeksi.

Liitteet: Tässä taulukossa ei ole toimintoa liitetiedoston liittämiseen. Liite-sarakkeen tarkoitus on muistuttaa, mitä valmiin ympäristöraportin liitteeksi tarvitaan. Liitetiedostoja kannattaa koota esimerkiksi Teams-kansioon sitä mukaa kuin ne ovat valmiina. Kaikissa kohdissa liite ei ole pakollinen, vaan toimenpiteet voi vaihtoehtoisesti kuvailla tekstikentässä.

Käsikirjassa ja tässä taulukossa käytetään termiä "seurakunta", kun tarkoitetaan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Termillä "kirkkoneuvosto" tarkoitetaan sekä kirkkoneuvostoa että yhteistä kirkkoneuvostoa. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan.

Haluatko kysyä jotain Kirkon ympäristödiplomista? Ota yhteyttä. Jos sinulla on Teamsin, Wordin tai muiden järjestelmien/ohjelmistojen käyttöön liittyviä kysymyksiä, käännäthän seurakuntasi IT-tuen puoleen.

Versiotiedot

Tiedosto on päivitetty 29.7.2021.

- Kohdassa 6.7 lisätty sana "aina" vegaaniruokaa koskevaan pisteytysohjeeseen.
- Kohdassa 6.10 vaihdettu sana "eettisyyden" muotoon "vastuullisuuden".

Tiedosto on päivitetty 20.1.2021.

- Taulukoiden ALT-tekstit korjattu
- Osa pisteytystaulukon tekstikentistä ei aikaisemmassa versiossa ollut muokattavissa. Tämä korjattu.

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u></p> <p>Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa.</p> <p>Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita vastaus alle.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.2 Johdon sitoutuminen</u></p> <p>Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.</p>	Päätös diplomin hakemisesta	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomien sisältöihin ja vaatimuksiin. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u></p> <p>Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri.</p> <p><u>Kirkon ympäristödiplomien käsikirjassa</u> esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.5 Ympäristövastaava</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen ympäristövastaavan nimeämisestä.</p>	Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.</p>	Päätös ympäristötyöryhmästä	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.7 Ympäristökatselmus</u></p> <p>Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallisseurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u></p> <p>Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.9 Ympäristöohjelma</u></p> <p>Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnoille annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.</p>	Ympäristöohjelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.10 Ympäristöohjelman seuranta</u></p> <p>Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla.</p> <p>Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.</p>	Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

<p><u>2.11 Auditointi</u></p> <p>Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.12 Diplomin uusiminen</u></p> <p>Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>2.13 Oma väliauditointi</u> Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomi-kauden puolessa välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä. Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.	Väliauditointi- raportti	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>2.14 Viestintä</u> Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti. Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä. Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava. Enintään 10 pistettä. Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Ympäristöviestintä- suunnitelma	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>2.15 Muut toimenpiteet</u> Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u></p> <p>Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet.</p> <p>Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>3.2 Toimintakertomus</u></p> <p>Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.</p>	<p>Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u> Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä. 5 pistettä.	Hankintaohje	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u> Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u> <ul style="list-style-type: none"> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito.</u> Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u> Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u> Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.	Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p><u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u></p> <p>Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u></p> <p>Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 40 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia</u></p> <p>Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä 	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p><u>3.9 Muut toimenpiteet</u></p> <p>Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristökasvatus- suunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri.</p> <p>Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u>. Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</u></p> <p>Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Ympäristökasvatuksen vuosikello</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</u></p> <p>Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u></p> <p>Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Lasten kerhoissa ympäristökasvatusta toteutetaan käytännön tilanteiden mukaan. Esim. roskat viedään roskikseen, ei saa repiä lehtiä pensaista, annetaan lintujen olla rauhassa, eli kunnioitetaan luontoa kaikella tavalla.</p>			
<p><u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p> <p>Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartausoiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

<p>Luontoilta, jossa käsiteltiin luontoaihetta monipuolisesti. Ilta päättyi luontoaiheiseen hartauteen. Ekopaasto osana Tarinatuvan ja ryhmien hartauksia. Eri ikäkaaren ryhmien hartauksissa esillä "viljelyn ja varjelun" periaate.</p>			
<p>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</p> <p>Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2-5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1-2 pistettä. Enintään 7 pistettä.</p> <p>Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Suomen luonnonpäivän retki Muljulan erä- ja riistapolulle</p>			
<p>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p> <p>Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1-5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Earth hour, ekopaasto, toukosiunaus Eläkeliiton, maataloustuottajien ja ortodoksikirkon kanssa.</p>			
<p>4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat</p> <p>Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia.</p> <p>Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1-2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Luontoilta, retki lintutornille, Suomen luonnonpäivän retki, lapsiperheiden kesäkerho (toimii ulkona)</p>			

<p>4.9 Rippikoulu ja isostoiminta</p> <p>Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät ripoirit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan, kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät ripoirit -toimintamallin mukaisesti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>4.10 Liikkuva seurakunta</p> <p>Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma.</p> <p>Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>4.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>5.1 Jätelaki</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</u></p> <p>Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuoltoon ja jätteenkäsittelytiloihin koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</u></p> <p>Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä. Minimikriteeri.</p>	Jätehuolto- suunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>5.4 Vaaralliset jätteet</u></p> <p>Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet.</p> <p>Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit.</p> <p>Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus</u></p> <p>Seurakunta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.6 Kiertotalous</u></p> <p>Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta</u>. 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.7 Lajittelun mahdollistaminen</u></p> <p>Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys</p> <p>Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätejake, enintään 3 pistettä. <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>5.9 Kompostointi</p> <p>Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Vuosien 2024 ja 2025 aikana on tarkoitus vaihtaa kolmen Rääkkylän alueen kiinteistön puuceet esteettömiksi kompostikäymälöiksi.</p>			
<p>5.10 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u> Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Loppuruoka annetaan tilaisuuteen osallistujille mukaan tai jaetaan myöhemmin diakonian asiakkaille. Jos elintarvikkeita jää, niin niitä käytetään hyödyksi muissa kokoontuvissa ryhmissä. Kerhoissa lapsia opastetaan ottamaan syötävää sen verran kuin jaksaa syödä, niin ettei ruokaa joudu biojätteisiin. Vanhaksi menneet jauhot hyödynnetään esim. taikataikinaan.			
<u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u> Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u> Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>6.4 Kasvisruoka</u> Etukäteen pyydetessä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydetessä. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</p> <p>Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Tilaisuuksissa on tarjolla reilun kaupan kahvia, teetä ja palasokeria.			
<p>6.6 Lähiruoka</p> <p>Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Mikkelinpäivän lammaskaaliin lampaanliha tulee paikalliselta tuottajalta. Samoin hirvikeiton hirvenliha tulee paikalliselta metsästysseuralta. Yksityishenkilöiltä (seurakuntalaisilta) saadaan marjoja ja omenoita, joista keitetään mehuja ja hilloja. Osa marjoista on myös pakasteessa leivontaa ja ruokailuja varten.			
<p>6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen</p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, 1 piste. • Kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, 1 piste. • Leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, 1 piste. • Vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla, 2 pistettä. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kasvisruokavaihtoehto on aina tarjolla joukkoruokailuissa. Vegaaniruokavaihtoehto on tarjolla, jos on etukäteen tieto sen tarpeesta.			

<p>6.8 Kauden kasvikset</p> <p>Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kauden kasviksia käytetään jonkin verran.</p>			
<p>6.9 Luomuruoka</p> <p>Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Joskus käytössä on myös luomutuotteita.</p>			
<p>6.10 Vastuullinen kala</p> <p>Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus</p> <p>Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.14 Muut toimenpiteet Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u></p> <p>Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisesti energiankulutusta. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>7.2 Kiinteistöstrategia</u></p> <p>Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.</p>	Kiinteistöstrategia	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>7.3 Energiavastaava</u></p> <p>Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>7.4 Tilojen käyttö</u></p> <p>Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin.</p> <p>Tilan käyttöasteen nosto 2-5 pistettä vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>7.5 Uusiutuva energia</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40 % - 2 pistettä • 41-60 % - 3 pistettä • 61-80 % - 4 pistettä • 81-100 % - 5 pistettä <p>Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1-2 pistettä.</p> <p>Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1-3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1-3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 13 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Seurakunnan sähkösopimukset ovat Pohjois-Karjalan sähköllä, jonka tuotosta vuonna 2024 yli 50 % oli uusiutuvaa energiaa.			
<p><u>7.6 Kiinteistöhuoltojärjestelmä</u></p> <p>Seurakunnalla on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistöhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä.</p> <p>Kerro järjestelmästä lyhyesti.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Vuoden 2025 alkupuolella otetaan käyttöön Granlund manager, johon lisätään kunnallistekniikkaan liitetyt kiinteistöt.			
<p><u>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</u></p> <p>Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta.</p> <p>Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2-5 pistettä.</p> <p>Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2-10 pistettä.</p> <p>Muut toimet, enintään 10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 25 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	<p>Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</u></p> <p>Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1-2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</u></p> <p>Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistönhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistönhoitoon</u>. 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus</p> <p>Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistöhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>7.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.</p>	<p>Hautausmaiden hoitosuunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>8.2 Perennahoito</u></p> <p>Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille.</p> <p>Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa.</p> <p>Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u></p> <p>Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä.</p> <p>Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u></p> <p>Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatus 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatus 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohteet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahoppuut 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.5 Kevyemmän hoidon alueet</u></p> <p>Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.6 Monivuotiset kasvit</p> <p>Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensailla ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaiset perennat, pensaat ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. • Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. <p>Yhteensä enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.7 Vieraslajien torjunta</p> <p>Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne.</p> <p>Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy</p> <p>Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen</p> <p>Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.10 Koneiden ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä.</p> <p>1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot</p> <p>Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa.</p> <p>1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat</p> <p>Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.14 Hautakivien uusiokäyttö</p> <p>Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</p> <p>Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.17 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	Kirjoita päivämäärä	☐

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>9.3 METSO-ohjelma</u></p> <p>Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty.</p> <p>METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä.</p> <p>METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0–10 hehtaaria – 2 pistettä • yli 10 hehtaaria – 5 pistettä <p>Yhteensä enintään 7 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojeleminen</u></p> <p>Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u></p> <p>Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u></p> <p>Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä.</p> <p>Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatus), 1–10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p>Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 20 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>			
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.7 Lajien suojelutoimenpiteet</u></p> <p>Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u></p> <p>Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla.</p> <p>Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto.</p> <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.9 Vesistöt</u></p> <p>Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</p> <p>Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut.</p> <p>Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluinä, 2–5 pistettä.</p> <p>Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa 3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi.</p>	<p>Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa. Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Ympäristökasvatus-osiossa saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>9.12 Viljelymaat</p> <p>Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.13 Metsäkoulutus

Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty?

1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.

Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

9.14 Muut toimenpiteet

Mitä muita kestävään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt?

Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.

Liitettä ei vaadita

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

**Seura-
kunnan
pisteet yht.**

**Auditoijan
pisteet yht.**

Täytä tähän pisteet.

Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>10.1 Matkustussääntö</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.</p>	<p>Matkustussääntö tai vastaava ohje</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	<p>☐</p>

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</u></p> <p>Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</u></p> <p>Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</u></p> <p>Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</u></p> <p>Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään. Seurakunta järjestää oman tempauksen. 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.7 Taloudellinen ajotapa Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.8 Muut toimenpiteet Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Katselmustaulukko

Sisällys

Katselmustaulukko1

Ohjeita2

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)3

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)6

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2).....7

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)8

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)9

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3) 12

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)13

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)14

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)..... 17

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)19

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)20

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)22

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)23

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)24

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6) 26

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)28

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)29

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)32

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)33

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)34

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)39

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)40

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)41

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)45

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)46

Pisteet: Liikenne (luku 10)47

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10) 48

Ohjeita

Katselmustaulukko on Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan liite. Käsikirjan verkkoversion osoite on evl.fi/ymparistodiplomi. Diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja pistemäärät lisätietoineen kirjataan katselmustaulukkoon. Kun taulukko on täytetty, siitä muodostuu valmis katselmusraportti.

Taulukko on laaja, eikä sitä varmastikaan täytetä yhdeltä istumalta. Tietojen syöttämiseen voi osallistua myös useampi kuin yksi ihminen. Ympäristödiplomin hakuprosessiin osallistuvien kannattaa tehdä esimerkiksi oma Teams-ryhmä tai järjestäytyä muulla itselleen sopivalla tavalla.

Tallenna taulukko Teamsiin tai jaa se muulla sopivalla tavalla henkilöille, jotka osallistuvat taulukon täyttämiseen. Jos Teamsin käyttö ei ole mahdollista, taulukko kannattaa jakaa esimerkiksi yhteiskäyttöisenä OneDrive-tiedostona siten, että jokainen voi täyttää omaa työalaansa koskevat toimenpiteet, ja muut hakuprosessiin osallistuvat henkilöt näkevät toistensa vastaukset.

Kun diplomia hakee seurakuntayhtymä, johon kuuluu useita seurakuntia, kaikkien seurakuntien ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia. Yhtymässä on hyvä keskustella, mitkä taulukon osiot täytetään yhtymän tasolla ja mitkä kuuluvat kaikkien täytettäväksi. Taulukon täyttämistä koordinoi seurakuntayhtymän ympäristövastaava.

Asiakirja on suojattu. Avaa tiedosto Word-työpöytäsovelluksessa, jotta pääset täyttämään taulukkoa.

Minimikriteerit: Kun minimikriteeri on täytetty, klikkaa rasti ruutuun sarakkeessa Toteutettu. Tällöin Tavoiteaikataulu-sarakkeeseen ei tarvitse kirjoittaa päivämäärää. Anna päivämäärä vain, jos toimenpide on vielä toteuttamatta. Niissä kohdissa, joissa pyydetään kirjoittamaan jotain, kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan.

Pisteet: Valitse pistemäärä alavetovalikosta Seurakunnan pisteet -sarakeessa. Kirjoita kysyttäessä perustelut pisteille tai kerro lyhyesti toimenpiteistä. Taulukko ei laske pisteitä automaattisesti yhteen. Merkitse yhteis-pistemäärä kunkin luvun loppuun. Ympäristödiplomin myöntämistä varten vaaditaan vähintään 100 pistettä. [Käsikirjasta löydät ohjeita pistemäärien arvioimiseen.](#)

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kunkin osion lopussa on tilaa seurakunnan omien tavoitteiden ja suunnitelmien kirjaamiselle. Tämän kohdan täyttäminen katselmustaulukossa on vapaaehtoista, mutta se auttaa ympäristöohjelman laatimisessa. Seurakunta voi hyödyntää taulukkoon kirjattuja tietoja laatiessaan ympäristöohjelmaa tulevaisuuden diplomikaudeksi.

Liitteet: Tässä taulukossa ei ole toimintoa liitetiedoston liittämiseen. Liite-sarakkeen tarkoitus on muistuttaa, mitä valmiin ympäristöraportin liitteeksi tarvitaan. Liitetiedostoja kannattaa koota esimerkiksi Teams-kansioon sitä mukaa kuin ne ovat valmiina. Kaikissa kohdissa liite ei ole pakollinen, vaan toimenpiteet voi vaihtoehtoisesti kuvailla tekstikentässä.

Käsikirjassa ja tässä taulukossa käytetään termiä "seurakunta", kun tarkoitetaan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Termillä "kirkkoneuvosto" tarkoitetaan sekä kirkkoneuvostoa että yhteistä kirkkoneuvostoa. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan.

Haluatko kysyä jotain Kirkon ympäristödiplomista? Ota yhteyttä. Jos sinulla on Teamsin, Wordin tai muiden järjestelmien/ohjelmistojen käyttöön liittyviä kysymyksiä, käännäthän seurakuntasi IT-tuen puoleen.

Versiotiedot

Tiedosto on päivitetty 29.7.2021.

- Kohdassa 6.7 lisätty sana "aina" vegaaniruokaa koskevaan pisteytysohjeeseen.
- Kohdassa 6.10 vaihdettu sana "eettisyyden" muotoon "vastuullisuuden".

Tiedosto on päivitetty 20.1.2021.

- Taulukoiden ALT-tekstit korjattu
- Osa pisteytystaulukon tekstikentistä ei aikaisemmassa versiossa ollut muokattavissa. Tämä korjattu.

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u></p> <p>Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa.</p> <p>Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita vastaus alle.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.2 Johdon sitoutuminen</u></p> <p>Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomien hakemisesta. Yhtymässä diplomien hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.</p>	Päätös diplomien hakemisesta	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomien sisältöihin ja vaatimuksiin. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u></p> <p>Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri.</p> <p><u>Kirkon ympäristödiplomien käsikirjassa</u> esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.5 Ympäristövastaava</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen ympäristövastaavan nimeämisestä.</p>	Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u></p> <p>Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.</p>	Päätös ympäristötyöryhmästä	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.7 Ympäristökatselmus</u></p> <p>Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallisseurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u></p> <p>Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.9 Ympäristöohjelma</u></p> <p>Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnolle annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.</p>	Ympäristöohjelma	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>2.10 Ympäristöohjelman seuranta</u></p> <p>Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla.</p> <p>Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.</p>	Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

<p><u>2.11 Auditointi</u></p> <p>Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>2.12 Diplomin uusiminen</u></p> <p>Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.</p>	Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>2.13 Oma väliauditointi</u> Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomi-kauden puolessa välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä. Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.	Väliauditointi- raportti	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>2.14 Viestintä</u> Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti. Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä. Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava. Enintään 10 pistettä. Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Ympäristöviestintä- suunnitelma	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>2.15 Muut toimenpiteet</u> Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u></p> <p>Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet.</p> <p>Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>3.2 Toimintakertomus</u></p> <p>Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.</p>	<p>Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u> Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä. 5 pistettä.	Hankintaohje	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u> Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u> <ul style="list-style-type: none"> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito</u> . Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u> Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u> Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.	Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p><u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u></p> <p>Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u></p> <p>Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä.</p> <p>Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 40 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia</u></p> <p>Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä 	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p><u>3.9 Muut toimenpiteet</u></p> <p>Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.</p>	<p>Ympäristökasvatus- suunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri.</p> <p>Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u>. Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☒

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</u></p> <p>Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Ympäristökasvatuksen vuosikello</p>	0	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</u></p> <p>Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u></p> <p>Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	0	Auditoija täyttää.
<p>Kasvatustyössä sekä diakoniatyön eri ryhmissä käydään läpi kulutukseen, kierrätykseen, ekologisuuteen, luontoon, vuodenaikoihin liittyvä teemoja. Retkeillään ulkona kaikkina vuodenaikoina.</p>			
<p><u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u></p> <p>Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.</p> <p>Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartausoiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	1	Auditoija täyttää.

Luomakunnan sunnuntai ja luontoteemaiset hartaudet silloin tällöin			
<p>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</p> <p>Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2–5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1–2 pistettä. Enintään 7 pistettä.</p> <p>Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p> <p>Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1–5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Toukosiunaukset yhdessä eläkeliiton kanssa. Kiinteä yhteistyö Puhdas Tohmajärvi yhdistyksen kanssa.			
<p>4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat</p> <p>Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia.</p> <p>Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Varhaiskasvatuksen ja kouluikäisten leiripäivätoiminnassa nostetaan esille luontoon, luomakuntaan ja kestäväan kehitykseen liittyviä teemoja. Kädentaidoissa suositetaan ekologisista ja luonnosta saatavia materiaaleja. Koululaisten kockikerhossa käytetään enimmäkseen kasvisraaka-aineita ja lähituotteita. Diakoniatyön Erityisryhmien kanssa luontoretkeä.			

<p>4.9 Rippikoulu ja isostoiminta</p> <p>Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan, kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Rippikoulussa ja isostoiminnassa toteutamme osia vihreät riparit toimintamallista Luotokokemukset ja tunteet: (esim. ihmetellään ja tutkitaan luontoa, työskennellään ulkona, uidaan ja istutaan nuotiolla (1p) Luomakunnan pyhyys ja spiritualiteetti esim. (muistetaan ja huomioidaan luomakunta hartauselämässä, vietetään hartaus/jumalanpalvelus ulkona (1p) Ekologiset kestävyysteot (käsitellään omia arvoja, pohditaan mistä koostuu hyvä merkityksellinen elämä ja tulevaisuus, pohditaan omia kulutusvalintoja ja tapoja (1p) Sosiaaliset kestävyysteot (esim. toiminnassa sitoudutaan turvallisemman tilan periaatteisiin, pohditaan ja haastetaan ennakkoluuloja ja stereotypioita, tunnistetaan etuoikeuksia, työntekijät huomioivat järjestelyissä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt) Leirikuljetuksissa käytetään yhteiskyytejä.</p>			
<p>4.10 Liikkuva seurakunta</p> <p>Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma.</p> <p>Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>4.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
<p>”Vuospuiden” istutus leikkipuistoon, Kirkkoniemeen ja srk talon pihaan. Lapset ovat osallistuneet puiden istutuksiin.</p>			
<p>Seurakunnan pisteet yht.</p>			<p>Auditoijan pisteet yht.</p>
<p>Täytä tähän pisteet.</p>			<p>Auditoija täyttää.</p>

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>5.1 Jätelaki</u></p> <p>Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</u></p> <p>Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuolto- ja jätteenkäsittelytiloista koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</u></p> <p>Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä. Minimikriteeri.</p>	Jätehuolto- suunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>5.4 Vaaralliset jätteet</u></p> <p>Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet.</p> <p>Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit.</p> <p>Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
Tohmajärvellä on siirrytty puhtaaseen pienkonebenssiiniin			

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus</u></p> <p>Seurakunta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>5.6 Kiertotalous</u></p> <p>Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta</u>. 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Hävikkiruuan hyödyntäminen, ylijäämäruuat asiakkaille, askartelussa käytetään kierrätettäviä materiaaleja, korjataan ja huolletaan koneita ja laitteita turvallisuusohjeiden mukaisesti. Tekstiilien uusiokäyttöä. Pesuaineita hankitaan täyttöpakkauksissa.			
<p><u>5.7 Lajittelun mahdollistaminen</u></p> <p>Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä</u>.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kierrätysastioita on toimipisteissä. Seurakuntatalolla on astiat biojätteelle ja sekajätteelle, paperille, metallille, pahville ja lasille. Hautausmaalla on sekajäte, biojäte ja metallijäteastiat. Hautausmaalla kierrätysohjeet vierailijoille!			

<p>5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys</p> <p>Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätejake, enintään 3 pistettä. <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	3	Auditoija täyttää.
<p>Kerätään biojäte, lasi, kartonki, metalli. Ser-romut viedään kierrätyspisteeseen. Tekstiilijäte kierrätetään esim matonkuteiksi.</p>			
<p>5.9 Kompostointi</p> <p>Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Hautausmaalla kompostoidaan puutarhajäte</p>			
<p>5.10 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
			Auditoijan pisteet yht.
Täytä tähän pisteet.			Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u></p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>Ruokahävikkiä hyödynnetään, pakastetaan ja viedään diakoniatyön asiakkaille. Leireille ja retkille ilmoittautumiset. Kasvatustyön kerhoissa ja leireillä ympäristökasvatusta</p> <p>Kertakäyttöastioita käytetään vain erityistilanteissa.</p> <p>Kahvit ja teet yms muut mahdollisimman paljon Reilun Kaupan tuotteita</p>			
<p><u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u></p> <p>Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u></p> <p>Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<p><u>6.4 Kasvisruoka</u></p> <p>Etukäteen pyydetessä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydetessä. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</p> <p>Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>6.6 Lähiruoka</p> <p>Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen</p> <p>Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, 1 piste. • Kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, 1 piste. • Leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, 1 piste. • Vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla, 2 pistettä. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>6.8 Kauden kasvikset</p> <p>Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä.</p> <p><u>Katso myös osio Viestintä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Mehu on pitkälti itsekeitettyä ja osin myös itse poimittua</p>			
<p>6.9 Luomuruoka</p> <p>Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>6.10 Vastuullinen kala</p> <p>Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus</p> <p>Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
6.14 Muut toimenpiteet Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u></p> <p>Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisesti energiankulutusta. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>7.2 Kiinteistöstrategia</u></p> <p>Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.</p>	Kiinteistöstrategia	Kirjoita päivämäärä	☐
<p><u>7.3 Energiavastaava</u></p> <p>Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.</p>	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☐
<p>Basis on käytössä, energian seurantaan siirrytään toukokuun alusta</p> <p>Kiinteistöstrategia päivitys käynnissä</p>			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>7.4 Tilojen käyttö</u></p> <p>Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin.</p> <p>Tilan käyttöasteen nosto 2-5 pistettä vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Toimistotiloja on rakennettu lisää seurakuntatalolle.			
<p><u>7.5 Uusiutuva energia</u></p> <p>Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40 % - 2 pistettä • 41-60 % - 3 pistettä • 61-80 % - 4 pistettä • 81-100 % - 5 pistettä <p>Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1-2 pistettä.</p> <p>Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1-3 pistettä.</p> <p>Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1-3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 13 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Seurakuntatalolla on maalämpö			
<p><u>7.6 Kiinteistöhuoltojärjestelmä</u></p> <p>Seurakunnalla on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistöhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä.</p> <p>Kerro järjestelmästä lyhyesti.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Granlund Manager kiinteistöhuoltojärjestelmä otetaan käyttöön 1.5. alkaen			
<p><u>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</u></p> <p>Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta.</p> <p>Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2-5 pistettä.</p> <p>Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2-10 pistettä.</p> <p>Muut toimet, enintään 10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 25 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	<p>Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Värtsilän kirkko on talvet kylmillään. Seurakuntatalolla termostaatit korjattu pattereista keväällä 2025. Ulkovalot led lamppuja ja sisälle niitä vaihdetaan sitä mukaa kun vaihtotarvetta tulee. Kirkko on peruslämmössä kun sitä ei käytetä. Seurakuntatalolla on osittain uusittu ikkunat.</p>			
<p><u>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</u></p> <p>Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1-2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</u></p> <p>Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistöhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistönhoitoon</u>. 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Vaihtoehtoisii</p>			

<p>7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus</p> <p>Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistöhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>7.11 Muut toimenpiteet</p> <p>Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?</p> <p>Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.</p> <p>Viestintä 1–5 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.</p>	<p>Hautausmaiden hoitosuunnitelma</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐
<p><u>8.2 Perennahoito</u></p> <p>Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille.</p> <p>Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa.</p> <p>Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi.</p> <p>Minimikriteeri.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	☐

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u></p> <p>Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä.</p> <p>Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 8 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u></p> <p>Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatus 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatus 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohteet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahoppuut 1 piste. <p>Yhteensä enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>8.5 Kevyemmän hoidon alueet</u></p> <p>Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			

<p>8.6 Monivuotiset kasvit</p> <p>Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensailla ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaiset perennat, pensaat ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. • Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. <p>Yhteensä enintään 2 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.7 Vieraslajien torjunta</p> <p>Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne.</p> <p>Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Lupiinia torjutaan kitkemällä Kirkkoniemessä. Jättiputki on saatu hävitettyä mekaanisella torjunnalla (Kaivamalla juurineen)			
<p>8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy</p> <p>Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. <p>Enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
Rikkaruohoja torjutaan kitkemällä.			

<p>8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen</p> <p>Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	1	Auditoija täyttää.
<p>Kirkkomaalla ja Vanhalla hautausmaalla vesi tulee järvestä.</p>			
<p>8.10 Koneiden ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä.</p> <p>1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset</p> <p>Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot</p> <p>Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa.</p> <p>1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			

<p>8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat</p> <p>Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p> <p>Lajittelemme jätteet</p> <p>Vältämme tekokukkija</p> <p>Emme istuta syyskanervia</p> <p>Emme käytä haitallisesti leviäviä kasveja</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.14 Hautakivien uusiokäyttö</p> <p>Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	0	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.
<p>Keväiset hautausmaiden siivoustalkoot.</p> <p>Hautausmaa kävelyt Kirkkoniemessä</p>			
<p>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</p> <p>Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	2	Auditoija täyttää.

Kaksi henkilöä osallistui Luonnonmonomuotoisuuden edistäminen virhealueilla koulutukseen.			
8.17 Muut toimenpiteet Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		9	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	Kirjoita päivämäärä	☐

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>9.3 METSO-ohjelma</u></p> <p>Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty.</p> <p>METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä.</p> <p>METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0–10 hehtaaria – 2 pistettä • yli 10 hehtaaria – 5 pistettä <p>Yhteensä enintään 7 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojeleminen</u></p> <p>Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Pappilansuo (100 ha) suojeltu ja Peijonniemessä suojeltu 5 ha			
<p><u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u></p> <p>Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
<p><u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u></p> <p>Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä.</p> <p>Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatus), 1–10 pistettä.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

<p>Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 20 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>			
<p>Ei hakkuita pesimäkaudella. Metsätaloussuunnitelman mukaisesti toteutettu monimuotoisuutta</p>			
<p><u>9.7 Lajien suojelutoimenpiteet</u></p> <p>Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u></p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u></p> <p>Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla.</p> <p>Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto.</p> <p>1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p><u>9.9 Vesistöt</u></p> <p>Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

Yhteistyössä Puhdas Tohmajärvi ry:n kanssa			
<p>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</p> <p>Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut.</p> <p>Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluinä, 2–5 pistettä.</p> <p>Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä.</p> <p>Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p>Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi.</p> <p>Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.</p>	<p>Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.</p>			
<p>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. <u>Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa</u>. Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä.</p> <p><u>Ympäristökasvatus-osiossa</u> saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>
<p>Luontopolku Kirkkoniemessä, pulkkamäki talvella srk talon pihassa, Kirkkoniemessä puhdistettu uimaranta (Puhdas Tohmajärvi ry)</p>			
<p>9.12 Viljelymaat</p> <p>Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	<p>Liitettä ei vaadita</p>	<p>Täytä tähän pisteet.</p>	<p>Auditoija täyttää.</p>

9 ha laidunmaa, perinnebiotoopi käytössä. Kaikki srkn omistamat pellot nurmipeitteisiä (vuokrattuna pois)			
9.13 Metsäkoulutus Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty? 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Metsäpalveluyhdistykset hoitaa			
9.14 Muut toimenpiteet Mitä muita kestävään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<p><u>10.1 Matkustussääntö</u></p> <p>Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.</p>	<p>Matkustussääntö tai vastaava ohje</p>	<p>Kirjoita päivämäärä</p>	<p>☐</p>

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<p><u>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</u></p> <p>Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</u></p> <p>Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</u></p> <p>Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
<p><u>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</u></p> <p>Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä.</p> <p>Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.</p>	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään. Seurakunta järjestää oman tempauksen. 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.7 Taloudellinen ajotapa Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
10.8 Muut toimenpiteet Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.
Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		Täytä tähän pisteet.	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Keski-Karjalan seurakunnan ympäristöviestintäsuunnitelma

Ympäristöviestintäsuunnitelma on osa seurakunnan viestintäsuunnitelmaa. Viestintäsuunnitelma nousee puolestaan seurakunnan tahtotilan keskeisestä painopisteestä. Seurakunta on ensisijaisesti hyvää sanomaa viestivä seurakunta ja se kattaa myös luomakunnan huolenpidon ja huomioon ottamisen elinympäristöstämme sekä viestimisen niistä.

Ympäristöviestintäsuunnitelmasta päättää kirkkoneuvosto ja siitä kuten viestinnästä vastaa kirkkoherra. Viestintäsuunnitelman tavoin vastuut viestinnän toteuttamisesta jakautuvat lähikirkkoittain, työalueittain ja kunkin työntekijän osalta omaan työnsä osalta. Ympäristöviestinnän tavoitteiden onnistumista arvoidaan vuosittain arviointikeskusteluissa.

Ympäristöviestinnän osa-alueet Keski-Karjalan seurakunnassa

Sisäinen viestintä

Ympäristöasiaa ja siihen liittyviä toimintatapoja pidetään esillä kerran toimintakauden olevissa yhteisissä työntekijäkokouksissa (keväät-syksy). Seurakunnan sisäiseen Teams-sovellukseen on tehty Ympäristö-kansio, johon on koottu kaikki olennainen seurakunnassa käsitelty ympäristömateriaali. Ympäristötyöryhmän työntekijäjäsenet viestivät asian etenemisestä omissa lähikirkkoissaan ja niiden tiimipalavereissa.

Ulkoisen viestintä

Keski-Karjalan seurakunnalle on laadittu ympäristöviestinnän vuosikello, johon on merkitty asiasisällöt. Vuosikellon ja ympäristöviestinnän teemat nostetaan esille seurakunnan viestintäsuunnitelman mukaisilla ajoilla seurakunnan viestintäkanavissa: kotisivuilla, sosiaalisen median tileillä ja mahdollisissa muissa julkaisuissa. Ympäristökasvatuksesta tai ympäristöön liittyvistä tapahtumista viestivät niiden järjestäjät ja toteuttajat. Kotisivuilla tapahtuvasta viestinnästä vastaa kirkkoherra ja muista kanavista kukin sovittujen vuorojen mukaan. Ympäristöviestinnän sanoman tulee olla myönteistä, rohkaisevaa ja toivoa antavaa sekä yhteistyöhön kannustavaa.

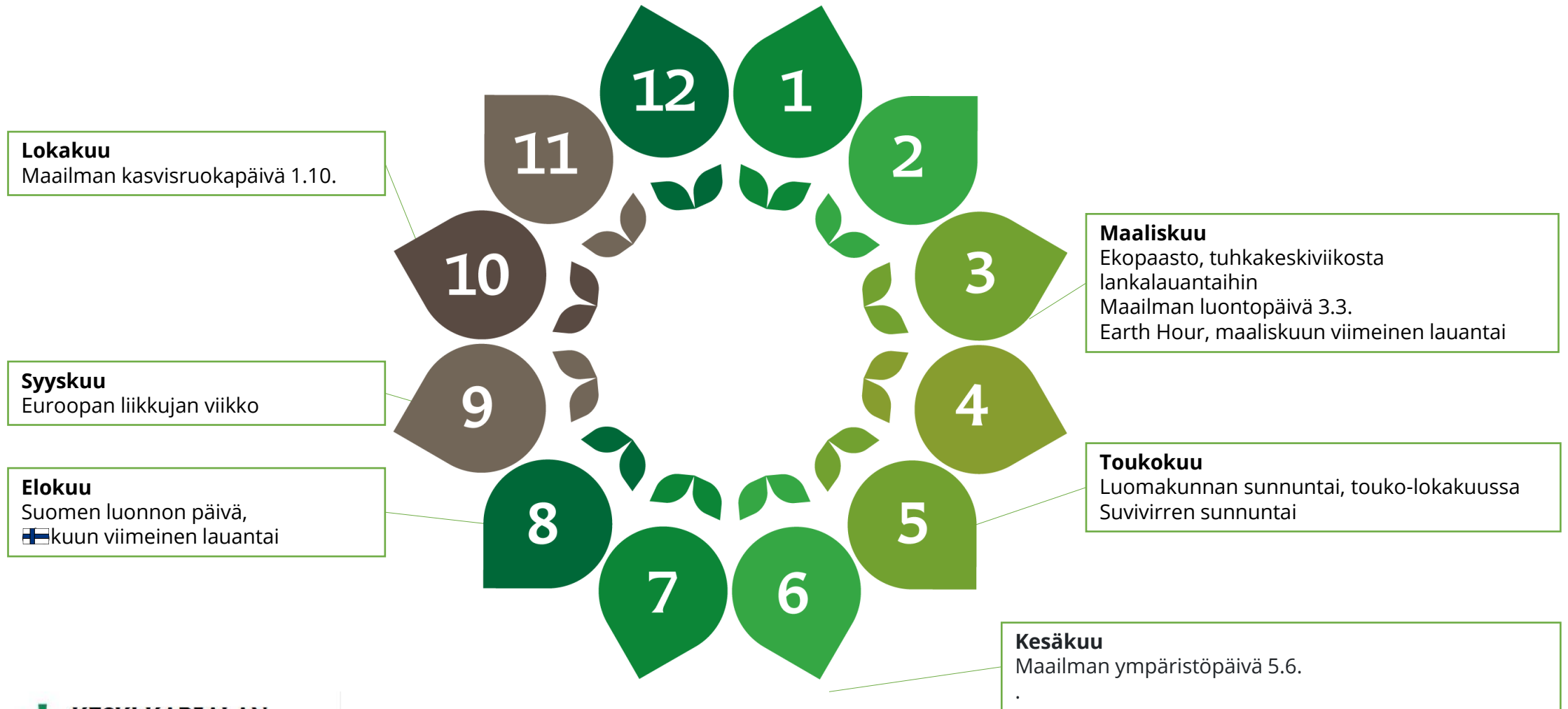
Seurakunnan tehtävä on edistää alueemme parasta. Siksi ympäristöviestintäsuunnitelmassa etsimme päämäärää edistäviä yhteistyötahoja niin kuntien, yhdistysten, järjestöjen kuin yritystenkin kanssa. Yhteistyöverkostossa haluamme olla omaamme jakava ja aktiivisesti kumppanuuksia etsivä.

Ympäristöviestintäsuunnitelmassa luomme Keski-Karjalan seurakunta ympäristöoppaan, joka toimii sekä sisäisenä että ulkoisena viestintätyökaluna sunteessa työyhteisöön, seurakuntalaisiin, alueemme ihmisiin ja yhteistyökumppaneihin.

Ympäristöviestintäsuunnitelma kartoittaa myös, millaisia ohjaavia opasteita tarvitaan käyttäytymisen ohjaamiseksi.

Liite 1 Ympäristöviestinnän vuosikello

Keski-Karjalan seurakunnan ympäristöviestinnän vuosikello

Keski-Karjalan seurakunnan jätehuoltokartoitus 11.3.2025

Jätteiden toimitus käsiteltäväksi:

pakkauslasi: uudelleen käyttöön

pakkausmetalli: uudelleen käyttöön

pahvi: uudelleen käyttöön

keräyspaperi: uudelleen käyttöön

sekajäte: energiaksi

energiajäte: energiaksi

biojäte: biokaasulaitoksella jalostetaan biokaasuksi, lopputuote lannoitekäyttö

tietosuojamateriaali: silputaan uudelleen käyttöön

liete: jätevedenpuhdistamolle jossa vesi puhdistetaan ja puhdistamoliete biokaasulaitokselle

Jätehuollon nykytila:

Keski-Karjalan seurakunnan (Kiteen, Kesälahden, Rääkkylän), jätehuolto on järjestetty kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Lajittelu, jätetilat ja keräysvälineiden asianmukaisuus:

Lajittelu toimii hyvin, jätetilat ja keräysvälineet ovat asianmukaiset. Jäteautojen kuljettajien työolosuhteet ovat työturvallisia.

Ehdotuksia jätteen määrän vähentämiseksi ja jätehuollon kehittämiseksi:

Pakkausmuoviastiat käyttöön, vähentää energiajätteen määrää, muovi menisi uusiokäyttöön. Onnistuu tällä hetkellä vain Kiteellä.

Hautausmailta tulevan sekajätteen määrää pitäisi saada vähennettyä, ympäristötietoisuuden ja neuvonnan avulla.

-tuo tullessas ja vie mennessäs

-muistokynttilöiden määrän järkevöittäminen, esimerkki: poltan kynttilän kaikille edesmenneilleni omalla pihalla josta saan jätteet hallitusti kiertoon

-maatuvien ainesten käyttö seppeleissä ja kukkakimpuissa

-

Liitteet: Jätekirjanpito Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän kohteista

vuoden 2024 tyhjennetyt astiat, astiakoot ja määrät

Tohmajärven lähikirkon jäteasiat

		600l	240l
Seurakuntakeskus	Muovi	1	
	Paperi	1	
	Seka	1	
	Bio		1
	Pahvi	1	
	Metalli		1
Kirkkomaa	Seka	7	
	Maatuva	3	
	Metalli		3
Vanha Htm	Seka	4	
	Maatuva	3	
	Metalli	1	2
Leminrinne	Seka	2	
	Maatuva	1	
	Metalli	1	
Tikkala	Seka	2	
	Maatuva	1	
	Metalli		1
Värtsilän Kirkko	Seka	1	
	Maatuva	1	
Kaustajärvi	Seka	1	